Ãàçåòà âûõîäç³öü ç ñàêàâ³êà 1990 ãîäà

¹ 42 (1453) 16 ÊÀÑÒÐÛ×Í²ÊÀ 2019 ã.

Áåëàðóñêàÿ ãðàìàäñêàñöü âûñòóï³ëà ç àäìûñëîâûì çâàðîòàì àäíîñíà ñòàòóñó áåëàðóñêàé ìîâû ¢ êðà³íå

Ìû, ïðààñòà¢í³ê³ áåëàðóñêàé ãðàìàäñêàñö³, çàêëà-ïî÷àíû òûì, øòî áåëàðóñêàÿ ìîâà íå ìàå ñïðûÿëüíûõ óìîâà¢ äëÿ ³ñíàâàííÿ ³ ðàçâ³ööÿ ¢ Áåëàðóñ³.

Ïàâîäëå Êàíñòûòóöû³ Áåëàðóñ³, àáåäçâå ìîâû - áåëàðóñêàÿ ³ ðàñåéñêàÿ - ¸ñöü äçÿðæà¢íûì³, àëå ¢ëàäû ¢âåñü ÷àñ ööðàþööà áåëàðóñêàé ìîâû. ßíà àìàëü íå ¢æûâàåööà íà àô³öûéíûì óçðî¢í³, ïðàêòû÷íà ¢ñå çàêîíû ¢ Áåëàðóñ³ âûäàþööà âûêëþ÷íà ïà-ðàñåéñêó. Ïàâîäëå àïîøí³õ äàñëåäàâàííÿ¢, 48 % áåëàðóñà¢ ë³÷àöü áåëàðóñêóþ ìîâó ðîäíàé, àëå äîñòóï äà àäóêàöû³ íà áåëàðóñêàé ìîâå çàñòàåööà àáìåæàâàíû: òîëüê³ 13 % âó÷íÿ¢ íàâó÷àþööà ïà-áåëàðóñêó; ó êðà³íå íÿìà í³âîäíàãà ¢í³âåðñ³òýòà ç áåëàðóñêàé ìîâàé âûêëàäàííÿ. Ìîâà 85 % êí³ãà¢, øòî âûäàåööà ¢ Áåëàðóñ³ øòîãîä, - ðàñåéñêàÿ; ïà-áåëàðóñêó âûõîäç³öü òîëüê³ 9,5 % êí³ã.

Ïàêîëüê³ ¢ àïîøí³ÿ ãàäû êîëüêàñöü ³í³öûÿòûâà¢, ñê³ðàâàíûõ íà ïàïóëÿðûçàöûþ áåëàðóñêàé ìîâû, íÿñïûííà ðàñöå, íàäûøî¢ ÷àñ, êàá áåëàðóñêàÿ íàöûÿ íàïî¢í³öó êàðûñòàëàñÿ ¢ëàñíûì³ ïðàâàì³ íà ñàìàâûÿ¢ëåííå ³ ¢çäçåë ó êóëüòóðíûì æûöö³, ó òûì ë³êó ³ ïðàç ñâàþ ìîâó.

Íà íåàáõîäíàñöü ïàäòðûìàöü áåëàðóñêóþ ìîâó ¢ Áåëàðóñ³ çâÿðòàå ¢âàãó ì³æíàðîäíàÿ ñóïîëüíàñöü. Àñàìáëåÿ äýëåãàòà¢ Ì³æíàðîäíàãà ÏÝÍó íà 85-ì øòîãàäîâûì Êàíãðýñå çâÿðíóëàñÿ ç çàêë³êàì äà ¢ëàäà¢ Áåëàðóñ³ ïàâàæàöü, àáàðàíÿöü ³ äàï³ëüíî¢âàöü ïðàâû ¢ñ³õ áåëàðóñêàìî¢íûõ ³ äçåÿöü çãîäíà ç Àðòûêóëàì 17 Êàíñòûòóöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, ÿê³ çàêàíàäà¢÷à çàìàöàâà¢ ñòàòóñ áåëàðóñêàé ìîâû ÿê äçÿðæà¢íàé. Òàêñàìà Ì³æíàðîäíû ÏÝÍ çâÿðòàåööà äà êàðïàðàöû³ "Google" äû ³íøûõ ³íòýðíýò-ïëàòôîðìà¢, êàá ÿíû ïðûçíàë³ áåëàðóñêóþ ìîâó ³ çàáÿñïå÷ûë³ áåëàðóñàì ìàã÷ûìàñöü ó ïî¢íàé ìåðû êàðûñòàööà ¸é íà ãýòûõ ïëÿöî¢êàõ.

Áåëàðóñêàé ìîâå ìóñ³öü áûöü ñòâîðàíûÿ ñïðûÿëüíûÿ ¢ìîâû äëÿ ðàçâ³ööÿ ³ ðî¢íûÿ øàíöû ¢ ïàðà¢íàíí³ ç ðàñåéñêàé ìîâàé.

4 êàñòðû÷í³êà ¢ Áåëàðóñ³ ïà÷à¢ñÿ ÷àðãîâû ïåðàï³ñ íàñåëüí³öòâà. Çâàñòê³ ïåðàï³ñó, ïàâîäëå Çàêîíó "Àá ïåðàï³ñå íàñåëüí³öòâà", áóäóöü óïëûâàöü íà ôàðìàâàííå äçÿðæà¢íàé ïàë³òûê³ ¢ ðîçíûõ ñôåðàõ. Àä êîëüêàñö³ ëþäçåé, ÿê³ÿ ¢ àäêàçàõ íàçâàóöü áåëàðóñêóþ ìîâó ðîäíàé, çàëåæûöü äàëåéøàÿ ïàë³òûêà äçÿðæàâû. Àäêàçàì "áåëàðóñêàÿ" âû ñòàíî¢÷à ïà¢ïëûâàåöå íà ÿå.

Ìû ïåðàêàíàíûÿ, øòî ðîäíàÿ ìîâà - íå àáàâÿçêîâà "ïåðøàÿ çàñâîåíàÿ ¢ äçÿö³íñòâå". Ðîäíàÿ ìîâà - ãýòà ýìîöû³ äû ïà÷óöö³, ãýòà òàÿ ìîâà, ÿêóþ âû àä÷óâàåöå ðîäíàé, ìîâàé ñâà³õ äçÿäî¢. Íåçàëåæíà àä òàãî, ÿêîé ìîâàé âû êàðûñòàåöåñÿ ¢ øòîäç¸ííûì æûöö³, áåëàðóñêàÿ ìîâà íàñ àá'ÿäíî¢âàå ³ ðîá³öü óí³êàëüíûì³.

Ìû çàêë³êàåì óñ³õ, õòî ç íåéê³õ ïðû÷ûíà¢ ìîæà / õàöå¢ áû íàçâàöü áåëàðóñêóþ ìîâó ðîäíàé, àáðàöü ÿå ðîäíàé ïàä ÷àñ ïåðàï³ñó íàñåëüí³öòâà. Ìàëåíüê³ ¢÷ûíàê - ãëàáàëüíàå çíà÷ýííå.

Ìû ïðàïàíî¢âàåì àðãàí³çàöûÿì ãðàìàäçÿíñêàé ñóïîëüíàñö³ ³ ïóáë³÷íûì àñîáàì äàëó÷àööà äà ãýòàãà çâàðîòó ³ ïàøûðàöü ÿãî ¢ ñâà³õ êîëàõ. Ã³ñòîðûþ ðîá³ì ìû, ³ ãýòà íå ñêëàäàíà. Äàñòàòêîâà âûÿâ³öü âîëþ ³ çàÿâ³öü ïðà ñâà¸ - ðîäíàå.

"Àðò Ñÿäç³áà".
Áåëàðóñê³ ÏÝÍ-öýíòð.
ÇÁÑ "Áàöüêà¢ø÷ûíà".
Òýëåêàíàë "Áåëñàò".
Symbal.by.
Ñàþç áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢.

Êàë³ âû ÿê ïóáë³÷íàÿ àñîáà ö³ âàøà àðãàí³çàöûÿ äàëó÷àåöå äà ãýòàãà çâàðîòó, êàë³ ëàñêà, íàï³øûöå íàì ïðà ãýòà íà àäðàñ pierapis2019@gmail.com ç ïàçíàêàé "ïîäï³ñ ïàä çâàðîòàì" ³ ìû äàäàì³ âàø ïîäï³ñ.

Êàë³ âû õî÷àöå ïàäï³ñàöü çâàðîò ÿê àðãàí³çàöûÿ, ïàï³øûöå, êàë³ ëàñêà, ïî¢íóþ ÿå íàçâó.

Êàë³ âû õî÷àöå ïàäï³ñàöü çâàðîò ÿê ïóáë³÷íàÿ àñîáà, òî äàøë³öå, êàë³ ëàñêà, ïî¢íàå ³ìÿ ³ ïðîçâ³ø÷à ³ òàêñàìà ñâàþ ñôåðó äçåéíàñö³.

Ïàä çâàðîòàì óæî ïàäï³ñàë³ñÿ:

Àðãàí³çàöû³:

1. ÏÓ Áåëàðóñê³ äàêóìåíòàöûéíû öýíòð;
2. ÃÀ "Áåëàðóñêàÿ àñàöûÿöûÿ æóðíàë³ñòà¢";
3. Ãðàìàäñêàå àá'ÿäíàííå "Öýíòð ñàöûÿëüíûõ ³íàâàöûé"
4. Ì³æíàðîäíàÿ ãðàìàäñêàÿ àðãàí³çàöûÿ "Euro-Belarus;
5. Ëÿòó÷û ¢í³âåðñ³òýò;
6. Êðàìà-ìóçåé "Á/Óðæóàçíûå öåííîñòè";
7. Öýíòð å¢ðàïåéñêàé òðàíñôàðìàöû³;
8. Öåíòð ïðàâîâîé òðàíñôîðìàöèè;
9. Îôiñ ïà ïðàâàõ ëþäçåé ç iíâàëiäíàñöþ;
10. Ýêñïåðòíà-ïðàâàâàå òàâàðûñòâà "²í³öûÿòûâà FORB";
11. Ñàþç áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢;
12. Áåëàðóñê³ äîì ïðàâî¢ ÷àëàâåêà;
13. Äàáðà÷ûííàÿ àðãàí³çàöûÿ "Áåëàðóñû ¢ ×ûêàãà";
14. Âûäàâåöòâà "Êîñêà";
15. Áåëàðóñê³ Õåëüñ³íñê³ Êàì³òýò.
16. Àñàìáëåÿ ÍÄÀ

³ øýðàã ïðûâàòíûõ àñîáà¢.

Êðûí³öà: budzma.by.

Äàðàã³ÿ ñÿáðû “Íàøàãà ñëîâà”!

Ó êàñòðû÷í³êó ìû àòðûìàë³ íåâÿë³êóþ ïðûáà¢êó ¢ ïàäï³ñöû. Àëå ïðûáà¢êà âåëüì³ íÿçíà÷íàÿ, ïðû òûì, øòî Ìàã³ë¸¢ñêàÿ âîáëàñöü ñóìåëà ³ öÿïåð óïàñö³. Ìû ñòðàö³ë³ ÷ûòà÷î¢ ïàïÿðîâàé ãàçåòû, à ö³ íàáûë³ ÷ûòà÷î¢ ñàéòà, òî ÿø÷ý ïûòàííå. Òûì íå ìåíø, ãàçåòà ïðàäà¢æàå âûõîäç³öü, ³ í³ÿê³õ ïåñí³ÿ¢ æàëüáû íå áóäçå. Ìû áûë³, ¸ñöü ³ ìóñ³ì áûöü. À ñ¸íüíÿ ïà÷ûíàåì áàðàöüáó çà ïàäï³ñ÷ûêà íà 2020 ãîä.

	Ë³ïåíü	Êàñòðû÷í³ê
Áåðàñöåéñêàÿ âîáëàñöü:		
Áàðàíàâ³÷û ð.â.	8	12
Áÿðîçà ð.â.	8	8
Áåëààç¸ðñê ð.â.	-	-
Áÿðýñöå ãîð.	7	7
Ãàíöàâ³÷û ð.â.	1	1
Äðàã³÷ûí ð.â.	-	-
Æàá³íêà ð.â.	-	-
²âàíàâà ð.â	-	-
²âàöýâ³÷û ð. â.	2	2
Êàìÿíåö ð.â.	1	1
Êîáðûí ãîð.	2	2
Ëóí³íåö ãîð.	1	1
Ëÿõàâ³÷û ð.â.	1	1
Ìàëàðûòà ð.â.	-	-
Ï³íñê ãîð.	5	4
Ïðóæàíû ð.â.	2	4
Ñòîë³í ð.â.	-	-
Óñÿãî:	38	43

	Ë³ïåíü	Êàñòðû÷í³ê
Â³öåáñêàÿ âîáëàñöü:		
Áåøàíêîâ³÷û ð.â.	1	-
Áðàñëà¢ ð.â.	1	1
Â³öåáñê ãîð.	17	19
Âåðõíÿäçâ³íñê ð.â.	4	4
Ãëûáîêàå ð.â.	5	5
Ãàðàäîê ð.â.	-	-
Äîêøûöû ð.â.	3	3
Äóáðî¢íà ð.â.	-	1
Ë¸çíà ð.â.	1	1
Ëåïåëü ð. â.	1	1
Ì³¸ðû ð.â.	1	1
Íàâàïîëàöê ãîð.	18	18
Îðøà ãîð.	6	5
Ïîëàöê ãîð.	3	3
Ïàñòàâû ð.â.	4	4
Ðàñîíû ð.â.	1	1
Ñÿííî ð.â.	1	1
Òàëî÷ûí ð.â.	1	1
Óøà÷û ð.â.	3	3
×àøí³ê³ ð.â.	1	1
Øàðêî¢ø÷ûíà ð.â.	5	5
Øóì³ë³íà ð.â.	-	-
Óñÿãî:	77	78

	Ë³ïåíü	Êàñòðû÷í³ê
Ìåíñêàÿ âîáëàñöü:		
Áåðàç³íî ð.â.	3	3
Áàðûñà¢ ãîð.	5	3
Â³ëåéêà ãîð.	1	1
Âàëîæûí ãîð.	5	6
Äçÿðæûíñê ð.â.	5	7
Êëåöê ð.â.	1	-
Êðóïê³ ð.â.	2	2
Êàïûëü ð.â.	1	1
Ëàãîéñê	6	6
Ëþáàíü ð.â.	2	1
Ìåíñê ãîð.	147	168
Ìåíñê ÐÂÏÑ	10	11
Ìàëàäçå÷íà ãîð.	5	8
Ìÿäçåëü ð.â.	3	2
Ïóõàâ³÷û ÐÂÏÑ	4	4
Íÿñâ³æ ð.â.	7	7
Ñìàëÿâ³÷û ð.â.	2	4
Ñëóöê ãîð.	4	5
Ñàë³ãîðñê ãîð.	3	3
Ñò. Äàðîã³ ð.â.	-	-
Ñòî¢áöû ð.â.	3	3
Óçäà ð.â.	1	1
×ýðâåíü ð.â.	1	2
Óñÿãî:	221	248

	Ë³ïåíü	Êàñòðû÷í³ê
Ãîìåëüñêàÿ âîáëàñöü:		
Áóäà-Êàøàë¸âà	1	2
Áðàã³í ð.â.	1	1
Âåòêà ð.â.	-	-
Ãîìåëü ãîð.	13	15
Äîáðóø ð.â.	1	1
Åëüñê ð.â.	1	1
Æûòêàâ³÷û ð.â.	6	11
Æëîá³í ãîð.	-	-
Êàë³íêàâ³÷û ãîð.	1	1
Êàðìà ð.â.	2	2
Ëåëü÷ûöû ð.â.	-	-
Ëîå¢ ð.â.	-	-
Ìàçûð ãîð.	1	1
Àêöÿáðñê³ ð.â.	1	1
Íàðî¢ëÿ ð.â.	1	1
Ïåòðûêà¢ ð.â.	1	1
Ðý÷ûöà ãîð.	1	1
Ðàãà÷î¢ ãîð.	1	1
Ñâåòëàãîðñê ãîð.	1	1
Õîéí³ê³ ð.â.	-	-
×à÷ýðñê ð.â.	-	-
Óñÿãî:	33	41

	Ë³ïåíü	Êàñòðû÷í³ê
Ãàðàäçåíñêàÿ âîáëàñöü:		
Áåðàñòàâ³öà	2	2
Âà¢êàâûñê ãîð.	3	3
Âîðàíàâà ð.â.	2	2
Ãàðîäíÿ ãîð.	24	28
Ãàðîäíÿ ÐÂÏÑ	14	14
Äçÿòëàâà ð.â.	5	7
Çýëüâà ð.â.	1	1
²¢å ð.â.	2	2
Êàðýë³÷û ð.â.	1	1
Ìàñòû ð.â.	1	1
Íàâàãðàäàê ãîð.	1	1
Àñòðàâåö ð.â.	1	2
Àøìÿíû ð.â.	3	3
Ñìàðãîíü ãîð.	7	7
Ñëîí³ì ãîð.	8	7
Ñâ³ñëà÷ ð.â.	5	4
Ø÷ó÷ûí ð.â.	1	1
Ë³äà	7	8
Óñÿãî:	88	94

	Ë³ïåíü	Êàñòðû÷í³ê
Ìàã³ë¸¢ñêàÿ âîáëàñöü:		
Áàáðóéñê ãîð.	1	1
Áÿëûí³÷û ð.â.	-	-
Áûõà¢ ð.â.	1	1
Ãëóñê ð.â.	1	-
Ãîðê³ ãîð.	1	1
Äðûá³í ð.â.	-	-
Ê³ðà¢ñê ð.â.	-	-
Êë³÷à¢ ð.â.	2	2
Êë³ìàâ³÷û ð.â.	-	-
Êàñöþêîâ³÷û ð.â.	-	-
Êðàñíàïîëëå ð.â.	-	-
Êðû÷à¢ ð.â.	-	-
Êðóãëàå ð.â.	1	1
Ìñö³ñëà¢ ð.â.	2	2
Ìàã³ë¸¢ ãîð.	21	17
Àñ³ïîâ³÷û ãîð.	7	7
Ñëà¢ãàðàä ð.â.	1	1
Õîö³ìñê ð.â.	-	-
×ýðûêà¢ ð.â.	2	2
×àâóñû ð.â.	-	-
Øêëî¢ ð.â.	1	1
Óñÿãî	41	36
Óñÿãî íà êðà³íå:	498	540

pawet.net

Äçåëÿ ïàìÿö³ ïðà Âàñ³ëÿ Áûêàâà

Ñòàðøûí³ ïðà¢ëåííÿ
Ñàþçà ï³ñüìåíí³êà¢ Áåëàðóñ³
×àðã³íöó Ì³êàëàþ ²âàíàâ³÷ó

Øàíî¢íû Ì³êàëàé ²âàíàâ³÷! 19 ÷ýðâåíÿ 2019 ãîäà Â³öåáñêàÿ àáëàñíàÿ àðãàí³çàöûÿ Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû ñóìåñíà ç Â³öåáñêàé àáëàñíîé á³áë³ÿòýêàé ïðàâÿë³ òâîð÷û âå÷àð, ïðûñâå÷àíû 95-àé ãàäàâ³íå ç äíÿ íàðàäæýííÿ Âàñ³ëÿ Óëàäç³ì³ðàâ³÷à Áûêàâà. Íà âå÷àðû ¢ñå ïðûñóòíûÿ ç âÿë³ê³ì áîëåì ³ øêàäàâàííåì êàíñòàòàâàë³, øòî ¢ Â³öåáñêó äà ãýòàãà ÷àñó íå ¢âåêàâå÷àíà ïàìÿöü íàøàãà ñëàâóòàãà çåìëÿêà. Í³âîäíàÿ êóëüòóðíà-àñâåòíàÿ ¢ñòàíîâà, âóë³öà ö³ ïëîø÷à íå íîñ³öü ³ìÿ Áûêàâà. Íÿìà ³ ïîìí³êà Âàñ³ëþ Áûêàâó, ë³êâ³äàâàíû àáëàñíû Ë³òàðàòóðíû ìóçåé ç ýêñïàç³öûÿì³, ïðûñâå÷àíûì³ çíàêàì³òûì çåìëÿêàì.

Íàøû àäïàâåäíûÿ ïðàïàíîâû ïà ¢âåêàâå÷àíí³ ïàìÿö³ Â.Ó. Áûêàâà íå çíàõîäçÿöü, íà æàëü, ïàäòðûìê³ ¢ ê³ðà¢í³êî¢ ãîðàäà Â³öåáñêà ³ âîáëàñö³. Ó ñóâÿç³ ç ãýòûì ìû ïðîñ³ì Âàñ - âÿäîìàãà äçÿðæà¢íàãà ³ ãðàìàäñêàãà äçåÿ÷à, à¢òàðûòýòíàãà ê³ðà¢í³êà Ñàþçà ï³ñüìåíí³êà¢ Áåëàðóñ³ - âûñòóï³öü ç õàäàéí³öòâàì ïåðàä Â³öåáñê³ì àáëàñíûì âûêàíà¢÷ûì êàì³òýòàì àá ïðûñâàåíí³ ³ìÿ Âàñ³ëÿ Óëàäç³ì³ðàâ³÷à Áûêàâà Â³öåáñêàé àáëàñíîé á³áë³ÿòýöû. Ïðàêòû÷íà òîëüê³ Âû àäç³í çàñòàë³ñÿ ç ï³ñüìåíí³êà¢, ÿê³ÿ äîáðà âåäàë³ ³ öàí³ë³ Âàñ³ëÿ Áûêàâà, äî¢ã³ÿ ãàäû ñÿáðàâàë³ ç ³ì.

Äà Âàøàãà âåäàìà çà¢âàæûì, øòî ïðûñâàåííå Â³öåáñêàé àáëàñíîé á³áë³ÿòýöû ³ìÿ Â.Ó. Áûêàâà, ÿêàÿ öÿïåð íîñ³öü ³ìÿ Ó.². Ëåí³íà, í³ ¢ ÿê³ì ðàçå íå çìåíøûöü ïàìÿöü ïðà Ëåí³íà, áî ¢ Â³öåáñêó ¸ñöü ïîìí³ê Ëåí³íó, ïëîø÷à ³ìÿ Ëåí³íà, öýíòðàëüíàÿ âóë³öà ãîðàäà òàêñàìà íîñ³öü ³ìÿ Ëåí³íà, à ÿø÷ý ¸ñöü ãàðàäñêàÿ ïàë³êë³í³êà ³ìÿ Ëåí³íà.

Ìû âåäàåì, ïàâàæàíû Ì³êàëàé ²âàíàâ³÷, øòî Âàøû ³í³öûÿòûâû ³ ïðàïàíîâû ¢ ðîçíûõ íàïðàìêàõ ãðàìàäñêàãà ³ êóëüòóðíàãà æûööÿ êðà³íû ¢ñïðûìàþööà ç äàâåðàì ³ ¢âàãàé ê³ðà¢í³êàì³ äçÿðæà¢íûõ îðãàíà¢ óëàäû. Òàìó ìû ìàåì íàäçåþ íà ñòàíî¢÷àå âûðàøýííå ïûòàííÿ àá ïðûñâàåíí³ Â³öåáñêàé àáëàñíîé á³áë³ÿòýöû ³ìÿ Âàñ³ëÿ Óëàäç³ì³ðàâ³÷à Áûêàâà.

Ñòàðøûíÿ ðàäû
Â³öåáñêàé àáëàñíîé àðãàí³çàöû³
ÃÀ "ÒÁÌ ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû" Þ. Ì. Áàá³÷.
01.07.2019. Â³öåáñê.

ГРАМАДСКАЕ АБ'ЯДНАННЕ
"САЮЗ ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ"
Вул. Фрунзэ, 5, пак. 200, 220034, г. Мінск,
Тэл. / факс: (017) 392 59 02 (392 59 03)
Р/рахунак BY70AKBB30150000024685100000
філ. 510 «ААБ Беларусбанк» г. Мінска,
БІК AKBBBY21510
УНП 805000036

ОБЩЕСТВЕННОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ
"СОЮЗ ПИСАТЕЛЕЙ БЕЛАРУСИ"
Ул. Фрунзе, 5, комн. 200, 220034, г. Минск,
Тел./факс: (017) 392 59 02 (392 59 03)
Р/счет BY70AKBB30150000024685100000
фил. 510 «АСБ Беларусбанк» г. Минска,
БИК AKBBBY21510
УНП 805000036

08.07.2019 № 01-10/499
на № ______ ад ______

Ñòàðøûí³ ðàäû
Â³öåáñêàé àáëàñíîé àðãàí³çàöû³
ÃÀ "ÒÁÌ ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû"
Áàá³÷ó Þ. Ì.

Ïàâàæàíû Þðûé Ì³õàéëàâ³÷!

Àòðûìàë³ Âàø ë³ñò ³ ðàçäçÿëÿåì çàíåïàêîåíàñöü Âàøàé àðãàí³çàöû³ àá àäñóòíàñö³ ìåìàðûÿë³çàöû³ ³ìåí³ Âàñ³ëÿ Áûêàâà ¢ Â³öåáñêó.

Íà àäðàñ ñòàðøûí³ Â³öåáñêàãà àáëâûêàíêàìà Ì. Ì. Øàðñòí¸âà Ñàþç ï³ñüìåíí³êà¢ Áåëàðóñ³ íàê³ðàâà¢ ë³ñò. Ó ³ì ñêàçàíà ïðà òîå, øòî íàøà àðãàí³çàöûÿ ç 2001 ãîäà âÿäçå àêòû¢íóþ ðàáîòó ïà ¢øàíàâàíí³ ïàìÿö³ Ãåðîÿ Ñàöûÿë³ñòû÷íàé ïðàöû, äýïóòàòà Âÿðõî¢íàãà Ñàâåòà ÑÑÑÐ ³ ÁÑÑÐ, íàðîäíàãà ï³ñüìåíí³êà Áåëàðóñ³ Âàñ³ëÿ Áûêàâà. Øýðàã íàøûõ ïðàïàíî¢ áðà¢ñÿ ïàä ¢âàãó àñàá³ñòà Ïðýç³äýíòàì Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü À. Ð. Ëóêàøýíêàì. ßê, íàïðûêëàä, äàêðûöö¸ ô³ë³ÿëà Äçÿðæà¢íàãà ìóçåÿ ã³ñòîðû³ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû íà ëåòí³êó ï³ñüìåíí³êà ¢ ã. ï. Æäàíîâ³÷û.

Íà äàäçåíûì ýòàïå ï³ñüìåíí³öêàÿ àðãàí³çàöûÿ çâÿðòàå ¢âàãó ¢ëàäà¢ íà íåàáõîäíàñöü íàçâû âóë³öû ¢ Ì³íñêó ³ìåì Âàñ³ëÿ Áûêàâà, óñòàíî¢ê³ ÿìó ïîìí³êó. Äàðý÷û, âàðûÿíò ïîìí³êà òàêñàìà ïàäðûõòàâàíû.

Ó ë³ñöå äà Ì. Ì. Øàðñòí¸âà ìû âûêàçâàåì íàøó àäíîëüíóþ ïàç³öûþ àá íåàáõîäíàñö³ ³ ¢ Â³öåáñêó ¢ñëàâ³öü ³ìÿ âûá³òíàãà ë³òàðàòàðà, ÷àëàâåêà íàñàìðý÷ çàñëóæàíàãà ³ ïàâàæàíàãà. ßê, äàðý÷û, çâÿðòàåì óâàãó ³ íà íåïðàâàìåðíàñöü çàêðûööÿ Ë³òàðàòóðíàãà ìóçåÿ ç ýêñïàç³öûÿì³, ïðûñâå÷àíûì³ çíàêàì³òûì çåìëÿêàì. Ãýòà íàøà ã³ñòîðûÿ, ãîíàð ³ ñëàâà.

Ñïàäçÿ¸ìñÿ, øòî íàø ãîëàñ áóäçå ïà÷óòû ³ äà ñâÿòêàâàííÿ ïà÷ýñíàé äàòû - 75-ãîääçÿ Âÿë³êàé Ïåðàìîã³ - ³ìÿ Âàñ³ëÿ Áûêàâà çàãó÷ûöü ãîëüø çíà÷íà ó Â³öåáñêó.

Äçÿêóé Âàì çà Âàøà ø÷ûðàå ñòà¢ëåííå äà çàõàâàííÿ êàøòî¢íàñöÿ¢ âàæíûõ äëÿ ¢ñ³õ íàñ áåëàðóñà¢.

Ñòàðøûíÿ ÃÀ "Ñàþç ï³ñüìåíí³êà¢ Áåëàðóñ³" Ì.I. ×àðã³íåö.

Äà 30-ãîääçÿ ÒÁÌ

"Äà ë³òàðàòóðíûõ ãåðîÿ¢ ³øî¢ ïà ñýðöû"

"Âûäàòíû ìàñòàê - ãýòà âÿë³ê³ ³ äç³¢íà ïðûãîæû ñâåò",-
Â. Êàðàìàçà¢.

9 êàñòðû÷í³êà íà ñÿäç³áå ÒÁÌ àäáûëàñÿ ñóñòðý÷à ç àäíûì ç ëåïøûõ áåëàðóñê³õ ïðàçà³êà¢ - Â³êòàðàì Ô³ë³ìîíàâ³÷àì Êàðàìàçàâûì. Ëåòàì òâîðöà àäçíà÷û¢ 85-ãàäîâû þá³ëåé, à çàðàç ç³ì ïàäçÿë³¢ñÿ ñâà³ì³ àïîøí³ì³ çäàáûòêàì³ ³ äóìêàì³.

×ûòà÷û ïðûéøë³ íà ñóñòðý÷ó ç ìàñö³òûì ë³òàðàòàðàì ç ÿãî âûäàííÿì³ 80 -90-òûõ ãàäî¢, ç÷ûðâîíûì³ êí³ãàçáîðà¢ñê³ì òîìàì ñó÷àñíàãà êëàñ³êà. Óñå áûë³ ¢ðàæàíû, óáà÷û¢øû áàäç¸ðàãà äóõàì ³ äóøý¢íà áàãàòàãà òâîðöó, ÿê³ êðàíó¢ ñâà³ì ö¸ïëûì ïîç³ðêàì ³ ìóäðûì³ ðàçâàãàì³. Ïðàãó÷àë³ ¢ðû¢ê³ ç êí³ã: "Êðàñà ³ âîëÿ", "Ç âÿñíîé ó àäíûì âàãîíå", "Àíòîí".

Áîëüø çà äçâå ãàäç³íû ïðàöÿãâàëàñÿ ñóñòðý÷à íà ñÿäç³áå ÒÁÌ ç Â³êòàðàì Êàðàìàçàâûì ³ ÿãî êîæíàé íîâàé æûöö¸âàé ã³ñòîðû³ ¢ ñëóõà÷î¢ çàõîïë³âàëà äóõ.

Òýáýÿìà¢öû äàâåäàë³ñÿ, ÿê áåñïðûòóëüíû õëîïåö åçäç³¢ íà äàõó öÿãí³êà ³ ðàòàâà¢ñÿ àä ãîëàäó ¢ âàåííû ÷àñ, êàë³ äçåö³ õàâàë³ äçÿöåé, ñòàÿë³ ãàðîé àäç³í çà àäíàãî. Áàöüêà çíàéøî¢ ÿãî ¢ ïðûòóëêó íà âàåííûì çàâîäçå ïàä Óëüÿíà¢ñêàì. Ô³ë³ìîí Êàðàìàçà¢ áû¢ íàñòà¢í³êàì, âûêëàäà¢ áåëàðóñêóþ ìîâó ³ ë³òàðàòóðó, ó 30-òûÿ ãàäû ¸í âó÷û¢ñÿ ¢ àñï³ðàíòóðû ¢ Ì³íñêó, àëå âó÷îáó âûìóøàíû áû¢ ê³íóöü. Ó 1937 ãîäçå ¸í âûåõà¢ ó Êðû÷à¢, ³ áàöüê³ âûêëàäàë³ ¢ Êðû÷à¢ñêàé øêîëå.

Äóõ ïàäàðîææà¢, àáóäæàíû ¢ ìàëåíñòâå, âàäç³¢ ÿãî ïà ëÿñàõ Ìàã³ë¸¢ø÷ûíû, äçå çàìàöàâàëàñÿ ÿãî ñÿáðî¢ñòâà ç ëåñí³êàì³ ³ âÿë³ñÿ íàç³ðàíí³ çà ïðûðîäàé. Áóäó÷û ï³ñüìåíí³ê ç ïëûòàãîíàì³ ïëàâà¢ ïà Ñîæû, ó ðàíí³õ àïàâÿäàííÿõ àï³ñâà¢ ñâà¸ çàõàïëåííå ïðûðîäàé ³ ã³ñòîðûþ êàõàííÿ íà ïëûòàõ. Äóøà âàíäðî¢í³êà ïðûê³ïåëà äà â¸ñê³ Ë³ìåíü, äà ðîäíàãà ëåñó, ðûá ³ çâÿðî¢, êàíòîðû ç ëåñí³êàì³, âàëüåðà

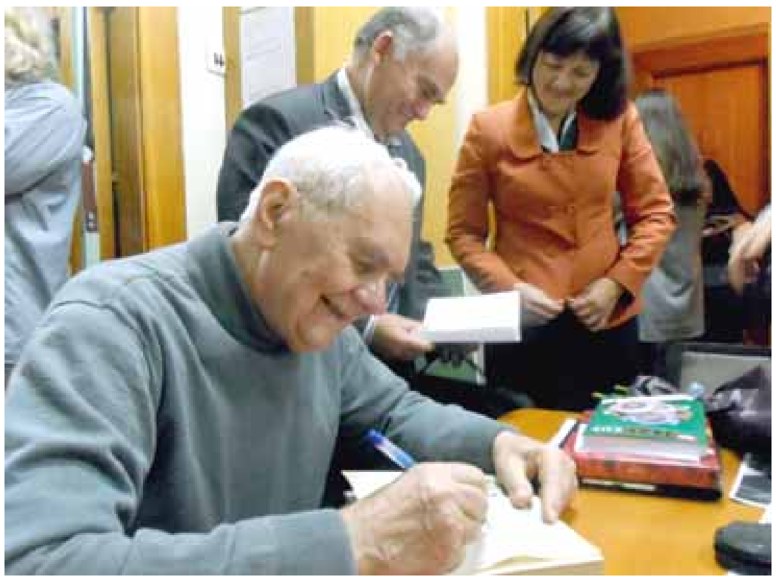

ç àëåíÿì³.

- Óñå ãåðî³ àïîâåñöÿ¢ ³ ðàìàíà¢ - ëåñí³ê³, ïàëÿ¢í³÷ûÿ ³ ïëûòàãîíû - áûë³ ìà³ì³ æûâûì³ ñÿáðàì³. ß ³øî¢ äà ³õ ç ëþáî¢þ, - çàñâåä÷û¢ à¢òàð.

À ïîòûì ñöÿæûíêà âûâåëà ï³ñüìåíí³êà íà ìàñòàêî¢-ïåéçàæûñòà¢. ßìó äàâÿëîñÿ ïàäàðîæí³÷àöü ïà ìÿñö³íàõ Â³òîëüäà Áÿëûí³öêàãà-Á³ðóë³ ³ ³íøûõ æûâàï³ñöà¢. Çàõàïëåííå æûâàï³ñàì æûëî ¢ ÿãî äóøû ç ìàëåíñòâà, çà¢ñ¸äû ç ñàáîé áû¢ íàòàòí³÷àê ç àëî¢êàì.

Çàìåæíûÿ êàìàíäç³ðî¢ê³, ïàåçäê³ ¢ Ïàðûæ, íà Ñåéøýëüñê³ÿ àñòðàâû, Ìàëüä³âû ³ íà Ìà¢ðûê³é ïðûíåñë³ íîâûÿ ¢ðàæàíí³ ³ áûë³ ïë¸ííûì³.

Ó ñâà³õ ðàìàíàõ ï³ñüìåíí³ê øóêà¢ àäêàçû íà ãëûáîê³ÿ ïûòàíí³ ìàñòàöòâà. Äàñëåä÷ûêà õâàëÿâàë³ íÿïðîñòûÿ ïûòàíí³:

ßê àäâàæû¢ñÿ õâîðû, ÷àñòêîâà ïàðàë³çàâàíû Áÿëûí³öê³ - Á³ðóëÿ ïàåõàöü ó ëåñ, íà ëåö³ø÷à "×àéêà", êàá òàì ïðàöàâàöü? ßê çíàéøî¢ Ãà¢ðû³ë Âàø÷àíêà ïðàâîáðàç äëÿ íàï³ñàííÿ ïàðòðýòà Ê³ðûëû Òóðà¢ñêàãà, êàë³ âûêîíâà¢ ³ëþñòðàöû³ äëÿ êí³ã? ×àìó âûäàòíû ðóñê³ æûâàï³ñåö Ì³êàëàé Íå¢ðà¢, ÿê³ ïàñÿë³¢ñÿ ¢ áåëàðóñêàé â¸ñöû Ëûñêà¢ø÷ûíå, êàá øóêàöü ôàêòóðó äëÿ ïàðòðýòà¢ ãåðîÿ¢, íå çìîã çíàéñö³ ñàïðà¢äíûõ ïðàòàòûïà¢ ó àñÿðîäç³ ïàðàáêà¢, íå âûòðûìà¢ õàëîïñêàãà äóõó ³ çàñòðýë³¢ñÿ? ×àìó Ôåäàð Ðóø÷ûö ïàñëÿ ïåðàåçäó ¢ Âàðøàâó, çãóá³¢øû íàöûÿíàëüíàå àñÿðîäçå, ÿêîå ñ³ëêàâàëà ÿãî òâîð÷àñöü, àä÷ó¢ äýïðýñ³þ ³ çàê³íó¢ íà íåêàòîðû ÷àñ ïýíäçë³?

Íà æàëü, óæî äà¢íî äçÿðæà¢íàå âûäàâåöòâà "Ìàñòàöêàÿ ë³òàðàòóðà" íå äðóêóå ïðîçó àäíàãî ç íàéëåïøûõ ïðàäñòà¢í³êî¢ ô³ëàëàã³÷íàãà ïàêàëåííÿ.Ó àïîøí³ÿ ãàäû êí³ã³ äàâîäç³ëàñÿ âûäàâàöü çà ñâàå ãðîøû, çà ñðîäê³ ñàì³õ ìàñòàêî¢ ³ ïðû ïàäòðûìöû ÑÁÏ.

Íà ñóñòðý÷û ïðûñóòí³÷àëà äà÷êà ï³ñüìåíí³êà Ëþäì³ëà Â³êòàðà¢íà, ÿêàÿ âûêëàäàå áåëàðóñêóþ ìîâó ³ ë³òàðàòóðó ¢ øêîëå ¢ Ì³íñêó ³ çàäàõî÷âàå ñâà³õ âó÷íÿ¢ äà ÷ûòàííÿ ãëûáîê³õ ìàñòàöê³õ òâîðà¢.

Ïàæàäàíí³ çäàðî¢ÿ ³ äà¢ãàëåööÿ âûêàçà¢ ñâàéìó ñÿáðó ìàñòàê Â³êòàð Ê³ðûëà¢÷ Áàðàáàíöà¢. Àä ³ìÿ ñÿáðî¢ ÒÁÌ øàíî¢íàìó ãîñöþ ïàäçÿêàâà¢ ñòàðøûíÿ Ì³íñêàé ãàðàäñêîé àðãàí³çàöû³ Àëÿêñàíäð Äàâ³äîâ³÷.

Ý. Äçâ³íñêàÿ,
ôîòà à¢òàðà.

Слова да кандыдатаў у дэпутаты 8-га склікання Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь

Выбары ў Нацыянальны сход Рэспублікі Беларусь прызначаны на 17 лістапада 2019 года, г.зн. раней да заканчэння тэрміну…? Грамадства не без прычыны моцна ўзрушана ўсталяванай практыкай правядзення выбараў у гэты заканадаўчы орган. Яны праводзяцца без выбараў, а шляхам прызначэння кандыдатаў у дэпутаты, прычым ва ўсім паслухмяных толькі ўладам, а не тым, хто іх выбірае. На вялікі жаль, такая заганная практыка вельмі ўтрывалілася ў нашым грамадскім жыцці. Далей ніяк нельга мірыцца з ёю. Таму мы і вырашылі паразважаць з тымі, хто пажадаў трапіць у гэты заканадаўчы орган, узяць на сябе такія адказныя перад народам абавязкі.

Кожны з вас, шаноўныя будучыя дэпутаты, павінны глыбока ўсведамляць, што чарговыя выбары ў Нацыянальны сход праходзяць у незвычайна складаны, нялёгкі для нас час, калі пад сур'ёзнай пагрозай знаходзіцца дзяржаўны суверэнітэт краіны, які ў нас так і не стаў рэальным. Невыпадкова з боку ўладаў выбарчая кампанія і праходзіць у абсалютным маўчанні пра ўсё тое ганебнае, што адбылося з нашым нацыянальным жыццём за чвэртку стагоддзя функцыянавання прэзідэнцкай сістэмы нязменнага кіраўніка і адной і той жа асобай, што, як сведчыць сусветны досвед, характэрна толькі краінам, дзе непадзельна пануе таталітарызм. Таму і зразумела, чаму на самым высокім дзяржаўным узроўні забяспечваецца поўны байкот гэтай "гістарычнай" даты (чвэртку стагоддзя?) - дваццаціпяцігодзе існавання прэзідэнцкай вертыкалі, каб толькі народ не задумаўся, чаму мы за такі працяглы час панеслі нечуваныя каласальныя страты ў сваёй этнакультурнай самабытнасці, дасягнулі мяжы поўнай беларускай моўнай анямеласці народа… . Так і хочацца запытаць усіх рангаў дзяржаўных дзеячаў, дэпутатаў, кіраўнікоў навуковых, вышэйшых навучальных устаноў, творчых арганізацый, асабліва пісьменнікаў, палітычных партый, нацыянальных рухаў: "Што ж вы маўчыце ў гэтую страшэнную для нашай святой Бацькаўшчыны часіну?! Няўжо Вам не баліць, што паводле свайго культурна-моўнага жыцця яна ўжо не Беларусь, а, пад вялікім прымусам адарванага ад народу чыноўніцкага апарату, становіцца часткай Расіі, бяспраўным, марыянетачным квазісуб'ектам так званай Саюзнай дзяржавы?! Усё гэта звышалагічна, неадэкватна цывілізаваным нормам і гістарычнай практыцы жыццяздольнасці цывілізаваных нацый. У нас склалася цвёрдае перакананне, што адказныя за лёс беларускага народа высокае чыноўніцтва, падначаленыя ім ідэолагі, даволі шырокія колы інтэлігенцыі цалкам пагадзіліся са стратай беларускім народам сваёй этнакультурнай адметнасці і пераходам на жыццё згодна з рускімі культурна-моўнымі стандартамі, што кладзе канец яго самабытнаму жыццю, пераўтварэнню ў сурагат рускай нацыі.

Да таго ж яшчэ Прэзідэнту і Ураду так і не ўдалося больш чым за чвэртку стагоддзя існавання ў найвышэйшай ступені сімвалічнай Рэспублікі Беларусь забяспечыць не на словах, а на справах "трывалую стабільнасць" у эканамічным, сацыяльным развіцці нацыі. Беларусь адзіная на постсавецкай прасторы краіна, дзе ні рубля не выплацілі нахабна абакрадзеным дзяржаваю ўкладчыкам ашчадных касаў. Да сённяшняга дня публічна не абгаворавана навукова абгрунтаваная эканамічная мадэль развіцця краіны. Ідзе пагалоўнае матэрыяльнае і духоўнае збядненне людзей, за выняткам толькі пэўных катэгорый дзяржаўных апаратчыкаў, высокіх чыноўнікаў сілавых міністэрстваў і ведамстваў, кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў, некалькіх дзясяткаў паспяховых не з ліку ўладаў прадпрымальнікаў. Такая палітыка выклікае заканамернае незадавальненне беларускага народа.

Заўважым, падобнае адбываецца, нягледзячы на тое, што да моманту ўтварэння Рэспублікі Беларусь як дзяржаўная машына так [illegible] сацыяльна-эканамічнай функцыі, [illegible]баючыся, хаця б не дапусціць таталітарнай галечы народа. Галоўны ж клопат дзяржавы - надзейна ўтрымліваць уладу ў руках тых, у каго яна больш за чвэртку стагоддзя. Ім стабільна з'яўляецца свядомае ігнараванне дзяржаўнай такой архіважнай ва ўсе часы - і асабліва з паглыбленнем працэсаў сусветнай глабалізацыі - функцыі, як нацыястваральная, у аснове якой ляжаць культура і мова тытульнага народа. Пры сучаснай ступені абрусення яму ні ў чым не дасягнуць прагрэсу, не быць надзейным абаронцам Бацькаўшчыны.

Этнічная мова - душа народа. Без роднай мовы, роднай песні, адукацыі на ёй народ становіцца нацыянальна-пасіўным ва ўсіх сферах жыццядзейнасці. Беларусаў свядома паставілі [illegible] дзяржаўным інстытуцыям прапаганды [illegible] ецца шкодная ідэалогія, што беларусы няздатныя на вялікія здзяйсненні, у тым ліку і ў духоўнай сферы, на што ўжо асабліва не рэагуе і само грамадства. Займацца ж нацыятворнай функцыяй палітычнаму кіраўніцтву Рэспублікі Беларусь трэба з такой вялікай адказнасцю, як аніводнай з іншых створаных на постсавецкай прасторы дзяржаў, бо на час распаду СССР беларускі народ па віне партыйных і савецкіх органаў быў найбольш зрусіфікаваным, этнічна абяскроўленым. У такой экстрэмальнай сітуацыі роля Прэзідэнта і Урада лёсавызначальная ў стварэнні неабходных умоў для самабытнага этнакультурнага развіцця сваёй краіны. Прэзідэнцкая ж вертыкаль тут ні ў чым не [illegible] тытульнай нацыі. І самае страшнае, недаравальнае - не забяспечыла яе роднай мове статус рэальна дзяржаўнай. Адсюль усе нашы бясконцыя беды: рэзкае зніжэнне нацыянальнай самасвядомасці, нечуваная дагэтуль дэградацыя беларускай этнічнай ідэнтычнасці, паталагічны нацыянальны нігілізм, які так бязмерна распаўсюдзіўся сярод дзяржаўных чыноўнікаў, інтэлектуальнай эліты, якія сталі зусім няздольнымі займацца так неабходнай нашаму народу нацыятворнай дзейнасцю. Зараз мы з-за сур'ёзных хібаў дзяржаўнай нацыянальнай палітыкі куды менш падобныя на адмысловую нацыю, чым чвэртку стагоддзя таму. Беларусы на сваёй роднай зямлі практычна цалкам апынуліся па-за ўласнай культурна-моўнай нівай. Яны сталі прыгоннымі аратымі і сейбітамі на чужым ім рускім культурна-моўным полі.

Страшэнна непакоіць, што на такое глабальнае этнічнае адміранне беларусаў не адгукнуліся дзейныя дэпутаты, сярод якіх так багата адукаваных, умудроных жыццёвым досведам асобаў. Як жа хочацца беларусам пачуць ад сваіх абраннікаў адказы на пытанне, што трэба рабіць, каб не загінуць у рускамоўнай твані! Будучыя пакаленні навукоўцаў, асвятляючы нашае сучаснае архітрывожнае, дарэшты зруйнаванае этнакультурнае жыццё, не знойдуць сярод дэпутатаў другой паловы 1990-х - двух першых дзесяцігоддзяў XXI ст. аніводнага, хто за час працы ў Нацыянальным сходзе Рэспублікі Беларусь навучыўся размаўляць па-беларуску, выказаў гнеўны пратэст супраць дзяржаўнай палітыкі русіфікацыі. І куды толькі падзеліся дэпутаты падобныя на пасла вальнага Сойма Рэчы Паспалітай ад Навагрудскага ваяводства Тадэвуша Рэйтана, які жыццё сваё ахвяраваў, каб толькі палітычны суб'ект Рэчы Паспалітай Вялікае Княства Літоўскае не быў уключаны ў час яе першага падзелу ў 1772 годзе ў склад Расійскай імперыі? Адказаць на такое пытанне зусім не складана: абсалютную большыню дэпутатаў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь усіх скліканняў ніколі не хвалявала самая небяспечная, самая агрэсіўная ў нашай айчыннай гісторыі палітыка русіфікацыі. З ёй яны звыкліся і нічога кепскага, заганнага не бачаць у сучаснай дзяржаўнай антыбеларускай культурна-моўнай палітыцы. Унікальная з'ява для ўсяго цывілізаванага свету.

Насуперак элементарнай логіцы, здароваму сэнсу палітыкі, якія ўлетку 1994 года прыйшлі да ўлады, спынілі досыць эфектыўную на пачатку 1990-х гадоў беларусізацыю і пачалі суцяшаць народ усялякімі надуманымі байкамі нібыта руская мова - гэта спрадвечна яго родная мова. За такую несумленную хлусню трэба было б строга караць, не звяртаючы ўвагі на пасаду. Не каралі, што толькі пагоршала сітуацыю і давяла сучасных беларусаў да этнічнага вымірання.

Сусветны досвед пераканаўча сведчыць: са стратай роднай мовы немінуча гіне і яе прыродны носьбіт - нацыя, а разам з ёю і ўсё астатняе, у тым ліку і рэальны дзяржаўны суверэнітэт.

Падтанцоўваючы варожай, небяспечнай ідэалогіі "русского мира", нашы гора-палітыкі пачалі зацята [illegible]

[illegible]

Жыць беларускай нацыі ў вяках у роднай мове!

Прафесары Леанід Лыч,
Мікола Савіцкі,
29.09.19 г.

¹ 42 (1453) 16 ÊÀÑÒÐÛ×Í²ÊÀ 2019 ã. НАША СЛОВА

Â³çàíòûéñê³ ïåðûÿäó ã³ñòîðû³ áåëàðóñêàãà ìóðàâàíàãà äîéë³äñòâà

Òýç³ñû äàêëàäà íà Êàíãðýñå äàñëåäà÷ûêࢠÁåëàðóñ³

Ïàñëÿ òàãî, ÿê ó êàíöû X ñò. íà çåìëÿõ óñõîäí³õ ñëàâÿí ç'ÿâ³ëàñÿ õðûñö³ÿíñòâà, ó ³õ æûöö³ ³ àñàáë³âà ¢ æûöö³ ³ ïîáûöå ïëåìÿííûõ ýë³ò, ïåðàäóñ³ì êíÿç¸¢ ³ áàÿð, àäáûë³ñÿ çíà÷íûÿ çìåíû. Íà òýðûòîðû³ Áåëàðóñ³ ç'ÿâ³ëàñÿ ï³ñüìîâàñöü, ìóðàâàíàå äîéë³äñòâà, íîâûÿ â³äû ìàñòàöòâà: ³êàíàï³ñ, ôðýñêàâû ðîñï³ñ õðàìࢠ³ íàâàò æûëûõ áóäûíêà¢.

Óñ¸ ãýòà ïðûéøëî ç Â³çàíòû³ ³ òàêñàìà àêàçàëà çíà÷íû ¢ïëû¢ íà ¢ñå ñôåðû äçåéíàñö³ òàãà÷àñíûõ æûõàðî¢ ïåðøàé óñõîäíåñëàâÿíñêàé äçÿðæàâû, ÿêàÿ ìåëà íàçâó Ðóñü, à ïàçíåé, ó Õ²-Õ²² ñòñò., Ðóñêàÿ çÿìëÿ. Ñòâîðàíàÿ êíÿçåì Àëåãàì ó êàíöû IX ñò., ãýòàÿ äçÿðæàâà ïà÷àëà ðàñïàäàööà íà àñîáíûÿ êíÿñòâû ¢æî ¢ êàíöû XI ñò. (Ëþáå÷, 1097) ³ êàí÷àòêîâà çí³êëà ç êàðòû Å¢ðîïû ¢ ïà÷àòêó XII ñò.

Ïàçíåé ãýòóþ äçÿðæàâó ã³ñòîðûê³ íàçâàë³ Ê³å¢ñêàÿ Ðóñü, à ñàâåöê³ÿ ñòàë³íñê³ÿ ã³ñòîðûê³ äàë³ ¸é íàçâó "Äðåâíÿÿ Ðóñü", ÿêàÿ í³áûòà ìåëà àäç³íóþ "äðåâíåðóññêóþ íàðîäíîñòü" ³ àãóëüíóþ "äðåâíåðóññêóþ" àðõ³òýêòóðó. Ãýòàÿ ì³ô³÷íàÿ êðà³íà, íà ³õ äóìêó, ³ñíàâàëà äà 1237-1240 ãã., ïàêóëü íå ïðûéøë³ âîéñê³ õàíà Áàòûÿ ³ ÿå íå çàâàÿâàë³.

Ñàâåöê³ÿ àðõåîëàã³ íàçûâàë³ êóëüòóðíû ïëàñò ïðû ðàñêîïêàõ óñõîäíåñëàâÿíñê³õ ãàðàäî¢, ÿê³ ³ñíàâࢠäà 1237-1240 ãã., "äàìàíãîëüñê³ì" íàâàò ³ ¢ òûõ ãàðàäàõ, äçå ìàíãîëû í³êîë³ íå áûë³. Ñòàë³öàé "Äðåâíåé" Ðóñ³ ñàâåöê³ÿ ã³ñòîðûê³ ë³÷ûë³ Ê³å¢, àëå ãëÿäçåë³ íà ÿå òýðûòîðûþ ç Ìàñêâû, òàìó çåìë³ ÁÑÑÐ, à òàêñàìà Ñìàëåíø÷ûíû, íàçûâàë³ ÿê "Çàïàäíûå çåìëè Êèåâñêîé Ðóñè èëè Äðåâíåðóññêîãî ãîñóäàðñòâà". Àëå êàë³ ãëÿäçåöü íà Áåëàðóñü ç Ê³åâà, òî ãýòûÿ çåìë³ íå çàõîäí³ÿ, à ïà¢íî÷íûÿ.

Òðýáà ñêàçàöü, øòî Ïîëàöêàå êíÿñòâà íÿäî¢ãà ¢ ÷àñû êíÿçÿ Óëàäç³ì³ðà ¢âàõîäç³ëà ¢ Ê³å¢ñêóþ äçÿðæàâó, àëå ïîòûì õóòêà äàíàâ³ëà ñâàþ íåçàëåæíàñöü ³ âÿëà âîéíû ç Ê³åâàì ó XI ³ ïà÷àòêó XII ñòñò.

Öÿïåð, ïàñëÿ ðàñïàäó ÑÑÑÐ ³ ³ñíàâàííÿ àñîáíûõ äçÿðæࢠíà òýðûòîðû³ Óñõîäíÿé Å¢ðîïû, íàì òðýáà êàí÷àòêîâà àäìîâ³ööà àä ñòàë³íñêà-ñàâåöêàé òýðì³íàëîã³³, ÿêàÿ ïàñëÿ 2014 ã. ñòàëà íàñ³öü ïðûêìåòû "ðóññêîãî ìèðà" ³ íåïðûõàâàíàé àãðýñ³¢íàñö³ ç áîêó íåêàòîðûõ ðàñ³éñê³õ ã³ñòîðûêà¢.

Òàìó ìû ïðàïàíóåì íàçâàöü ïåðøû ýòàï áåëàðóñêàãà ìóðàâàíàãà äîéë³äñòâà â³çàíòûéñê³ì, ÿê³ ïà÷à¢ñÿ ç áóäà¢í³öòâà Ïîëàöêàé Ñàô³³ ¢ äðóãîé ïàëîâå XI ñò. ³ äî¢æû¢ñÿ äà êàíöà XII ñò. Íàéáîëüø ðîñêâ³ò ãýòàãà ïåðûÿäó ïðûïàäàå íà XII ñò., êàë³ íà òýðûòîðû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ³ñíàâàëà íåêàëüê³ ñàìàáûòíûõ àðõ³òýêòóðíûõ øêîëà¢.

Ñÿðîä ³õ ïîëàöêàÿ àðõ³òýêòóðíàÿ øêîëà, àä ÿêîé çàñòàëîñÿ 10 àðõ³òýêòóðíûõ áóäûíêࢠ³ àñàáë³âà Ñïàñà-Ïðààáðàæýíñêàÿ öàðêâà ïåðøàé ïàëîâû XII ñò. ç óí³êàëüíûì ôðýñêàâûì ðîñï³ñàì ³ â³öåáñêàÿ àðõ³òýêòóðíàÿ øêîëà, çàñíàâàíàÿ â³çàíòûéñê³ì äîéë³äàì. Àä ÿå çàñòàë³ñÿ õðàìû ¢ Â³öåáñêó ³ Íàâàãðàäêó, à òàêñàìà, ìàã÷ûìà, ó Ñëóöêó. Òàêñàìà âûëó÷àåööà Ãàðàäçåíñêàÿ àðõ³òýêòóðíàÿ øêîëà, ÿêàÿ ìåëà íåêàëüê³ õðàìà¢, êíÿæàöê³ ïàëàö, àáàðîí÷ûÿ ñöåíû ¢ Ãàðîäí³ ³ íåäààáóäàâàíû õðàì ó Âà¢êàâûñêó. Ó Òóðàâå ¢ XII - ïà÷àòêó XIII ñòñò. ³ñíàâࢠâÿë³ê³ ìóðàâàíû õðàì, ïàáóäàâàíû ê³å¢ñê³ì³ ìàéñòðàì³. Ìóðàâàíûÿ õðàìû ìàãë³ áûöü òàêñàìà ¢ Ï³íñêó ³ Ãîìåë³, äçå çíàõîäç³ë³ ïë³òê³ ïàäëîã³ ³ ñòàðàæûòíóþ öýãëó (ïë³íôó).

Âàðòà àäçíà÷ûöü, øòî áåëàðóñê³ÿ íàâóêî¢öû íå âûêëþ÷àþöü äçåéíàñöü íà òýðûòîðû³ Áåëàðóñ³ íå òîëüê³ ãðý÷àñê³õ, àëå ³ áàëãàðñê³õ ìàéñòðî¢. Êàíöîì ãýòàãà ýòàïó ¢ìî¢íà ìîæíà íàçâàöü 1204 ã., êàë³ êðûæàê³ çàõàï³ë³ Êàíñòàíö³íîïàëü ³ Â³çàíòûéñêàÿ ³ìïåðûÿ íàäî¢ãà çí³êëà ç ìàïû ñâåòó.

Àëåã Òðóñà¢,
êàíäûäàò ã³ñòàðû÷íûõ íàâóê, äàöýíò, äàêòàðàíò ²íñòûòóòà ã³ñòîðû³ ÍÀÍ Áåëàðóñ³.

Íàï³ñàíàå çàñòàíåööà

Õà÷ó âûêàçàöü äóìêó ïðà ïóáë³êàöû³ ¢ñïàì³íࢠïðà Íàòàëëþ Ñàíüêî ("Íàøà ñëîâà", òðàâåíü - ÷ýðâåíü 2019 ã.).

Øêàäóþ, øòî äàêðûëà äëÿ ñÿáå ãýòóþ íåàðäûíàðíóþ àñîáó òîëüê³ öÿïåð. Øìàòãðàííàñöü ÿå òàëåíòࢠ³ çàö³êà¢ëåííÿ¢ ïðîñòà ¢ðàæâàå: ïîðó÷ ç àñíî¢íàé ïðàôåñ³ÿé á³¸ëàãà-ýêñïåðûìåíòàòàðà Íàòàëëÿ Ñàíüêî çàéìàëàñÿ ã³ñòàðû÷íàé àñâåòàé ìîëàäç³, ðûõòàâàííåì âûñòàâࢠïðà çíàíûõ ñóàé÷ûíí³êà¢, óäçåëüí³÷àëà ¢ ì³æíàðîäíûõ êí³æíûõ âûñòàâàõ, ðûõòàâàëà ö³êàâûÿ ðàçíàñòàéíûÿ ìàòýðûÿëû äëÿ áåëàðóñêàãà êàëåíäàðà "Ðîäíû êðàé"... ² ïðû ãýòûì ìàäûãðàëà âÿë³êóþ ðîëþ ¢ ïóáë³êàöû³ ³ ïàøûðýíí³ ïðà¢äç³âûõ òýêñòࢠïðà áåëàðóñêóþ ã³ñòîðûþ ³ êóëüòóðó - òàäû, êàë³ ãýòà íåñëà ðýàëüíóþ ðûçûêó.

Ïåðà÷ûòâàþ÷û êðàíàëüíûÿ ðàäê³ ïðà ÿå, ÿ ïàäóìàëà: ÿê³ ¢çîð àääàíàãà âûñîêàé ³äý³ ÷àëàâåêà, ÿê³ ñö³ïëà ðîá³öü ñâàþ ñïðàâó, íå ÷àêàþ÷û íà ¢çíàãàðîäó ³ íå ðàçë³÷âàþ÷û íà äó÷íàå ¢øàíàâàííå! Òàê³ÿ íà ïåðøû ïîãëÿä íåïðûêìåòíûÿ ðóïë³¢öû áåëàðóø÷ûíû - ãðóíò ³ àñíîâà ðîäó Áåëàðóñ³ íàïåðàä. Ó 1970-ÿ, 80-ÿ, 90-ÿ ãàäû ¢æî ì³íóëàãà ñòàãîäçÿ ÿíû ïà êàë³áó ðàá³ë³ ñâîé óí¸ñàê ó íàøó íåçàëåæíàñöü ³ ÿå äóõî¢íûÿ ïàäñòàâû.

Ñÿðîä òàê³õ ãîäíûõ ëþäçåé Íàòàëëÿ Ñàíüêî. ² âåëüì³ âàæíà, øòî ¢ äðóêó ç'ÿâ³ë³ñÿ ³ òàìó çàñòàíóööà ¢ íàøàé ã³ñòàðû÷íàé ïàìÿö³ íàçà¢ñ¸äû ¢ñïàì³íû ïðà ¢äçÿ÷íûõ ñó÷àñí³êà¢.

Àëÿ¢ö³íà Âÿ÷îðêà.

Äà þá³ëåþ Àëåñÿ Êðîÿ

Ñÿáðó àãóëüíàíàöûÿíàëüíàé Ðàäû Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû, ãàðàäçåíñêàìó àêòûâ³ñòó Àëåñþ Êðîþ ñïî¢í³ëàñÿ 60. Ñâàþ ïðàöó íà ãðàìàäñê³õ ïà÷àòêàõ ¸í ïðûñâÿ÷àå ïðàöû ïà ïàøûðýíí³ ³ çàõàâàíí³ áåëàðóñêàé àäóêàöû³ ïðû âåëüì³ íåãàòû¢íûõ âàðóíêàõ ÿå ³ñíàâàííÿ ¢ Áåëàðóñ³. Äçÿêóþ÷û ÿãî ¢êëàäó, ãàðàäçåíñê³ àääçåë àäóêàöû³ ñòâàðû¢ ïðû äâóõ ðàñåéñê³õ øêîëàõ ¹ 32 ³ 34 ïà àäíûì áåëàðóñê³ì êëàñå. ² øòîãîä ôàðìóþööà, õîöü ³ íåâÿë³ê³ÿ, àëå äçåéíûÿ áåëàðóñê³ÿ êëàñû. Êàæà Àëåñü Êðîé:

- ¨ñöü êàøòî¢íàñíûÿ ïðû÷ûíû, ïà ÿê³õ áàöüê³ àääàþöü ñâà³õ äçÿöåé. Ãýòà çâû÷àéíà íåâÿë³êàÿ ÷àñòêà áåëàðóñà¢, ÿê³ÿ ñàïðà¢äû ¢ÿ¢ëÿþöü áåëàðóñêóþ ã³ñòîðûþ, âåäàþöü, àäêóëü ³õ ðîä. Àëå áîëüøàñöü ëþäçåé êàøòî¢íàñö³ ìîâû, ã³ñòîðû³, êóëüòóðû ñâà¸é êðà³íû äà êàíöà íå ðàçóìåþöü. ²ì ïàòðýáíû íåéê³ÿ ïðàêòû÷íûÿ ïðû÷ûíû. Ãýòûÿ ïðàêòû÷íûÿ ïðû÷ûíû ìû òàêñàìà ðàñïðàöî¢âàë³ äçâîì³ äà áàöüêî¢, äà àäì³í³ñòðàöû³.

Àïîøí³ ÷àñ Àëåñü Êðîé ïðûñâÿö³¢ øìàò ïðàöû ïà ìåìàðûÿë³çàöû³ ïàìÿö³ àêàäýì³êà ß¢õ³ìà Êàðñêàãà. Ñòâîðàíû àäìûñëîâû ïðûïûíàê ó â¸ñöû Ì³ãîâà Ãàðàäçåíñêàãà ðà¸íà, äçå ñóïûíÿ¢ñÿ àêàäýì³ê, ñòâàðàåööà ïàìÿòíû çíàê, à òàêñàìà ³ñíóå âóë³öà, ÿêàÿ íîñ³öü ÿãî ³ìÿ ¢ âàêîë³öàõ.

Ãàðàäçåíñêàÿ àáëàñíàÿ àðãàí³çàöûÿ Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû â³íøóå þá³ëÿðà. Ç íàéëåïøûì³ çû÷ýííÿì³ äàëó÷àåööà ³ íàøàå Áåëàðóñêàå Ðàäû¸ Ðàöûÿ ³ ãàçåòà “Íàøà ñëîâà”.

ßêóá Ñóø÷ûíñê³,
Áåëàðóñêàå Ðàäû¸ Ðàöûÿ.

Ðýõà 1939-ãà

Ìîñò ³ ÷àëàâåê

Øìàò ðàçî¢ ìíå äàâîäç³ëàñÿ åçäç³öü ïà ìîñöå öåðàç ðàêó Í¸ìàí, ÿê³ çëó÷àå â¸ñê³ Ïðàâûÿ ³ Ëåâûÿ Ìàñòû.

Ìîñò ìåòàë¸âû, àëå íå çâàðíû. Ïàáóäàâàíû äàáðîòíà. ßø÷ý ¢ ìàëåíñòâå, ó äàë¸ê³ì 1968 ãîäçå, ìíå äàâîäç³ëàñÿ íàç³ðàöü, ÿê ïàä÷àñ âàéñêîâûõ âó÷ýííÿ¢ ïà ³ì ðóõàë³ñÿ òàíê³ ³ ïðû ãýòûì íå íàíåñë³ ÿìó í³ÿêàé øêîäû.

Çãîäíà ç ã³ñòàðû÷íûì³ çâåñòêàì³, áóäà¢í³öòâà ìîñòà áûëî çàêîí÷àíà ¢ 1929 ã. Ó òîé ÷àñ ãýòàÿ òýðûòîðûÿ íàëåæàëà äà Ïîëüø÷û. Çáóäàâàííå, øòî ìåðêàâàëàñÿ ïàëåïøûöü äàáðàáûò ëþäçåé, ïðûíåñëà ³ ÷àëàâå÷ûÿ àõâÿðû. Ïðû÷ûì âåëüì³ äç³¢íûì ÷ûíàì.

Íåêàëüê³ ãàäî¢ òàìó íàçàä ìíå äàâÿëîñÿ áûöü ó Âàðøàâå ¢ ²íñòûòóöå çà äýìàêðàòûþ âà Óñõîäíÿé Å¢ðîïå. ² òàì çóñ³ì âûïàäêîâà àêàçࢠñÿ ¢ ãýòû ÷àñ ×ýñëࢠÑýíþõ, íàø çÿìëÿê. À ÿø÷ý áûëî áîëüø ïðûåìíûì, øòî ¸í âûêàçࢠæàäàííå ïàçíà¸ì³ööà ñà ìíîþ. ×ýñëࢠÑýíþõ - çíàêàì³òû ë³òàðàòàð, ïåðàêëàä÷ûê, ñòàëà æûâå ¢ Âàðøàâå. Ïàä÷àñ íàøàé ãóòàðê³ ÿ äàâåäà¢ñÿ, øòî ¢ ñâîé ÷àñ áàöüêà ÿãî áóäàâࢠâûøýé çãàäàíû ìîñò. Íÿãëåäçÿ÷û íà òîå, øòî àïîâåä ×ýñëàâà Ñýíþõà ¢ íåêàòîðûõ ïàäðàáÿçíàñöÿõ íå äàêëàäíû, ¸í äàâîë³ ö³êàâû ³ âàðòû ¢âàã³ ÷ûòà÷à.

Ïàä÷àñ Ïåðøàé ñóñâåòíàé âàéíû Ñòàí³ñëࢠÑýíþõ - áàöüêà ×ýñëàâà - áû¢ ó áåæàíñòâå ¢ Ê³åâå. Ñàâåöêàÿ ¢ëàäà, øòî ¢ñòàëÿâàëàñÿ ïàñëÿ ðýâàëþöû³ 1917 ãîäà, ÿìó íå ñïàäàáàëàñÿ, ³ äçåñüö³ ¢ ñÿðýäç³íå äâàööàòûõ Ñòàí³ñëࢠç ñÿì'¸þ âÿðíó¢ñÿ íà òýðûòîðûþ Çàõîäíÿé Áåëàðóñ³. Íåëåãàëüíà ïåðàéøî¢ ìÿæó, àëå ¢ Áàðàíàâ³÷àõ áû¢ çàòðûìàíû òàãà÷àñíûì³ ¢ëàäàì³, ³ çà ãýòà Ñòàí³ñëࢠÑýíþõ ïàí¸ñ òóðýìíàå ïàêàðàííå.

Ñÿì'ÿ Ñýíþõࢠïàñÿë³ëàñÿ ¢ Ëþá÷û äû ïà÷àëà áóäàâàöü óëàñíû äîì. Áàöüêà áóäàâࢠÿãî ñàì. ²¢âîãóëå ¸í áû¢ ìàéñòàð íà ¢ñå ðóê³. Ìîã çðàá³öü íå òîëüê³ ñòîë, øàôó, àëå íàâàò ³ ã³òàðó.

Ñÿì'³ íåàáõîäíû áûë³ ãðîøû, ³ òàìó Ñòàí³ñëࢠ²ãíàòàâ³÷ óëàäêàâà¢ñÿ íà áóäî¢ëþ ìîñòà öåðàç Í¸ìàí íà ãàñö³íöû ç Ãàðîäí³ äà Ñëîí³ìà ³ ç Áåðàñòöÿ äà Â³ëüí³.

×ýñëࢠíàðàäç³¢ñÿ êðûõó ïàçíåé ³ òàìó íå âåäàå ¢ñ³õ àêàë³÷íàñöåé, çâÿçàíûõ ç ïðàöàþ áàöüê³ ïà ïàáóäîâå ãýòàãà àá'åêòà. Ïðà òîå ïàçíåé ðàñïàâÿäàë³ ñâàÿê³. Çàðîáëåíûõ ãðîøàé õàï³ëà, êàá äàáóäàâàöü äîì.

Ã³ñòîðûÿ ãýòà ìåå ñâîé ïðàöÿã. Ó 1939 ãîäçå ðàñïà÷àëàñÿ Äðóãàÿ ñóñâåòíàÿ âàéíà. Ãåðìàí³ÿ àêóïàâàëà öýíòðàëüíóþ Ïîëüø÷ó, à Ñàâåöê³ Ñàþç çáðîéíà äàëó÷û¢ äà ñÿáå Çàõîäíþþ Áåëàðóñü. Áåðûå¢ñê³ÿ êàòû àäðàçó ðàñïà÷àë³ àðûøò ³íøàäóìöࢠäû çàìîæíûõ ëþäçåé íà ãýòàé òýðûòîðû³. Çàâ³òàë³ ÿíû ³ ¢ äîì Ñòàí³ñëàâà Ñýíþõà. Ïàä÷àñ ïåðàòðóñó ¢ øóôëÿäçå ñòàëà áû¢ çíîéäçåíû ïëàí ìîñòà. Ãýòàãà õàï³ëà, êàá àðûøòàâàöü ÷àëàâåêà. "Òû ìàåø ïëàí ìîñòà öåðàç Í¸ìàí. Äîáðà âåäàåø çáóäàâàííå ³ ¢ ëþáû ìîìàíò ìîæàø ðàçáóðûöü ÿãî", - öâåðäç³¢ áÿçãëóçäç³öó ñëåä÷û. Ñòàí³ëàâà Ñýíþõà àáâ³íàâà÷ö³ ¢ ïàäðûõòî¢öû äûâåðñ³³ ³ àñóäç³ë³. Ïàêàðàííå àäáûâࢠó àäíûì ç êàíöëàãåðࢠÊðàñíàÿðñêàãà êðàþ. ×àëàâåê íå âûíåñ ñóðîâûõ óìî¢ çíÿâîëåííÿ ³ íå¢çàáàâå ïàì¸ð. Ó 1941 ãîäçå ñÿì'ÿ äàâåäàëàñÿ, øòî áàöüê³ ¢æî íÿìà ¢ æûâûõ.

Ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ âàéíû ñÿì'ÿ Ñýíþõࢠâûåõàëà íà ñòàëàå æûõàðñòâà ¢ Ïîëüø÷ó.

×ýñëࢠÑýíþõ ó ïðûâàòíàé ãóòàðöû âûêàçࢠâÿë³ê³ ñóì, øòî ÿìó òàê ³ íå äàâÿëîñÿ ïàáà÷ûöü ìîñò, ÿê³ áóäàâࢠÿãî áàöüêà ³ ÿê³ ñòࢠïðû÷ûíàé ÿãî ñìåðö³.

ßçýï ÏÀËÓÁßÒÊÀ.

Óëàäç³ì³ð Ìàêåé:

"Êàë³ õî÷àì çàõàâàöü íàöûþ, òðýáà áîëüø óâàã³ ¢äçÿëÿöü áåëàðóñêàé ìîâå"

Ì³í³ñòð çàìåæíûõ ñïðà¢ Áåëàðóñ³ Óëàäç³ì³ð Ìàêåé ë³÷ûöü íåàáõîäíûì ïàïóëÿðûçàâàöü áåëàðóñêóþ ìîâó ðàçàì ç çàõàâàííåì ðàñåéñêàé ìîâû ¢ÿêàñö³ äðóãîé äçÿðæà¢íàé, ïûòóå ì³í³ñòðà ÁåëÒÀ.

Óëàäç³ì³ð Ìàêåé àäçíà÷û¢, øòî íà áåëàðóñêàé ìîâå ¢ Áåëàðóñ³ ãàâîðàöü ìåíø ëþäçåé, ÷ûì íà ðàñåéñêàé, ³ òàìó áåëàðóñêàé òðýáà ¢äçÿëÿöü áîëüø óâàã³.

- Êàë³ ìû õî÷àì çàõàâàöü íàöûþ, íàðîä, äçÿðæàâó, òî ãýòà ñàìî ñàáîé ðàçóìååööà, - ñêàçà¢ ¸í.

Ìàêåé ïàäêðýñë³¢, øòî ãýòà íå çíà÷ûöü, øòî ðàñåéñêàÿ ìîâà áóäçå âûöÿñíÿööà ç íåéê³õ ñôåðà¢ ³ øòî Áåëàðóñü íàñòðîåíà ñóïðàöü Ðàñ³³ ³ ðàñåéñêàãà íàðîäà.

- Ó Áåëàðóñ³ äçâå äçÿðæà¢íûÿ ìîâû - áåëàðóñêàÿ ³ ðàñåéñêàÿ, - íàãàäà¢ ¸í. - ² ðàñåéñêàÿ äðóãîé äçÿðæà¢íàé, ïà-ìîéìó, í³äçå ¢ ñâåöå áîëüø íå ç’ÿ¢ëÿåööà.

Ðàäû¸ Ñâàáîäà.

Çà áåëàðóñêóþ ìîâó ïàïðàñ³ë³

БЕЛАРУСКІ РЭСПУБЛІКАНСКІ САЮЗ СПАЖЫВЕЦКІХ ТАВАРЫСТВАЎ (БЕЛКААПСАЮЗ)
пр. Пераможцаў, 17, 220004, г. Мінск, тэл.(017) 2268050, факс (017) 2267342
E-mail:info@bks.by, www.bks.by
р/рBY88AKBB30150025080015600000
ААТ "ААББеларусбанк"AKBBBY21614

БЕЛОРУССКИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИЙ СОЮЗ ПОТРЕБИТЕЛЬСКИХ ОБЩЕСТВ (БЕЛКООПСОЮЗ)
пр. Победителей,17, 220004, г. Минск, тел. (017) 2268050, факс (017) 2267342
E-mail: info@bks.by, www.bks.by
р/сBY88AKBB30150025080015600000
ОАО "АСББеларусбанк"AKBBBY21614

09.08.2019 № 09-1-12/138

Ñòàðøûí³
Ãðàìàäñêàãà àá'ÿäíàííÿ
"Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû"
Àí³ñ³ì À. Ì.

Àá íàêàðàâàíí³ ³íôàðìàöû³

Ïàâàæàíàÿ Àëåíà Ì³êàëàå¢íà!

Áåëêààïñàþçàì ðàçãëåäæàíû Âàø çâàðîò ³ ïàâåäàìëÿåì íàñòóïíàå. Ó àäïàâåäíàñö³ ç ï. 4.3. ÑÒÁ 1100-2016 ³íôàðìàöûÿ äëÿ ñïàæûâöà ¢ âûãëÿäçå òýêñòó íà õàð÷îâóþ ïðàäóêöûþ íàíîñ³ööà íà ðóñêàé àáî ðóñêàé ³ áåëàðóñêàé ìîâàõ.

Ó ðàìêàõ ñâà¸é êàìïåòýíöû³ Áåëêààïñàþç íå ìàå ïà¢íàìîöòâà¢ çàïàòðàáàâàöü ó âûòâîðöà¢ ïàñòà¢ëÿöü ïðàäóêöûþ ç àáàâÿçêîâûì íàíÿñåííåì íà ýòûêåòêó ³íôàðìàöû³ íà áåëàðóñêàé ìîâå.

Ðàçóìåþ÷û âàæíàñöü äàäçåíàãà ïûòàííÿ Áåëêààïñàþçàì ó ìà³ ãýòàãà ãîäà ó àäðàñ óñ³õ ì³í³ñòýðñòâà¢ ³ âåäàìñòâà¢, ÿê³ÿ ìàþöü ó ñâà³ì ïàäïàðàäêàâàíí³ âûòâîð÷ûÿ ïðàäïðûåìñòâû, ÿê³ÿ ç'ÿ¢ëÿþööà àñíî¢íûì³ ïàñòà¢ø÷ûêàì³ ïðàäóêöû³ äëÿ àðãàí³çàöûé ñïàæûâåöêàé êààïåðàöû³, íàê³ðàâàíà ïðîñüáà àá íàíÿñåíí³ íà ñïàæûâåöê³ÿ òàâàðû ³íôàðìàöû³ äëÿ ïàêóïí³êî¢ íà áåëàðóñêàé ìîâå.

Ç ïàâàãàé,
íàìåñí³ê ñòàðøûí³ Ïðà¢ëåííÿ Áåëêààïñàþçà   Â. I. Ïëàòîíàâà.

Â³ëüíÿ ðûõòóåööà äà ïåðàïàõàâàííÿ Êàñòóñÿ Êàë³íî¢ñêàãà

Â³ëüíÿ ðûõòóåööà äà ïåðàïàõàâàííÿ Êàñòóñÿ Êàë³íî¢ñêàãà, ê³ðà¢í³êà ïà¢ñòàííÿ 1863 ãîäà. Ïðîñüáó áåëàðóñê³õ ³íòýëåêòóàëà¢ ïðà ïåðàïàõàâàííå íàöûÿíàëüíàãà ãåðîÿ ¢ Áåëàðóñ³, óðàä Ë³òâû íå ¢õâàë³¢. Ïðàôåñàð ã³ñòîðû³ ß¢ãåí Ì³ðàíîâ³÷ ë³÷ûöü ãýòà ñëóøíûì ðàøýííåì:

- ß ñóïðàöü òàãî, êàá ïåðàíîñ³öü íÿáîæ÷ûêà¢ ç ìåñöà íà ìåñöà. Íåçàëåæíà àä òàãî, äçå ÿíû ¸ñöü, äçå áûë³. Ìîæíà ïàåõàöü ³ òàì óñêëàñö³ êâåòê³, êàë³ õòîñüö³ ë³÷ûöü ãýòà âàæíûì. Í³÷îãà íå ïåðàøêàäæàå, êàá ç Áåëàðóñ³ íàâàò òûñÿ÷à ÷àëàâåê ïàåõàëà ³ òàì ïàêëàë³ êâåòê³.

22 ë³ñòàïàäà - àô³öûéíàÿ öûðûìîí³ÿ ïàõàâàííÿ àñòàíêà¢ Êàñòóñÿ Êàë³íî¢ñêàãà ³ ÿø÷ý äâàööàö³ ïà¢ñòàíöà¢. Äàëó÷àööà áåëàðóñê³ÿ ãðàìàäñê³ÿ äçåÿ÷û ³ òâîð÷àÿ ³íòýë³ãåíöûÿ, à òàêñàìà äýëåãàöûÿ àä àô³öûéíàãà Ì³íñêà. Ãýòà ðàíåé ïàöâåðäç³¢ ì³í³ñòð çàìåæíûõ ñïðà¢ Óëàäç³ì³ð Ìàêåé ïàä÷àñ ñóñòðý÷û ñà ñâà³ì ë³òî¢ñê³ì êàëåãàì Ë³íàñàì Ë³íêÿâ³÷óñàì. Çàïðàø³ë³ òàêñàìà äýëåãàöû³ ç Óêðà³íû, Ëàòâ³³.

Àíòîí Ðàçóìî¢ñê³,
Áåëàðóñêàå Ðàäû¸ Ðàöûÿ.

Öÿãí³ê³ ¢ Â³ëüíþ 22 ë³ñòàïàäà áóäóöü õàäç³öü ïà ðàñêëàäçå

Ïóñêàöü äàäàòêîâûÿ öÿãí³ê³ íà ïàõàâàííå Êàñòóñÿ Êàë³íî¢ñêàãà, áåëàðóñêàÿ ÷ûãóíêà íå ïëàíóå. Ó êàíòàêò-öýíòðû áåëàðóñêàé ÷ûãóíê³ àäêàçàë³, øòî öÿãí³ê³ 22 ë³ñòàïàäà áóäóöü õàäç³öü ó çâû÷àéíûì ðýæûìå.

"Ðàí³öàé, 22 ë³ñòàïàäà, ó Â³ëüíþ àäïðàâÿööà äâà öÿãí³ê³ ç âûåçäàì ç Ì³íñêà ¢ 7.35 ³ 10.30. Óñ¸ ïà çâû÷àéíûì ðàñêëàäçå", - ðàñïàâÿë³ "Íàøàé Í³âå" íà ÷ûãóíöû.

nn.by.

Íàâ³íû Ãåðìàí³³

Ó Ãåðìàí³³ òûñÿ÷û êóðäà¢ ïðàòýñòàâàë³ ñóïðàöü íàñòóïó Òóðöû³ ¢ Ñ³ðû³

Ïðàòýñòóþ÷û ñóïðàöü òóðýöêàãà íàñòóïó ¢ Ñ³ðû³, òûñÿ÷û êóðäà¢ ó ñóáîòó, 12 êàñòðû÷í³êà, âûéøë³ íà äýìàíñòðàöû³ ¢ ðîçíûõ ãàðàäàõ Ãåðìàí³³, ïàâåäàìëÿå dw.com. Ó àäíûì òîëüê³ Ê¸ëüíå ¢ ïðàòýñòíûì ìàðøû ¢çÿë³ ¢äçåë áîëüø çà 10 òûñÿ÷ ÷àëàâåê, ó Ôðàíêôóðöå-íà-Ìàéíå - 4 òûñÿ÷û, ó Áðýìåíå - êàëÿ 2 òûñÿ÷. ßíû ïàòðàáàâàë³ ñïûíåííÿ âàåííàé àïåðàöû³ íà ïà¢íî÷íûì óñõîäçå Ñ³ðû³ ³ àñóäç³ë³ äçåÿíí³ ïðýç³äýíòà Òóðöû³ Ðýäæýïà Òà³ïà Ýðäàãàíà. Äýìàíñòðàíòû ïðàéøë³ êàëîíàé ïà âóë³öàõ Ê¸ëüíà, ó ðóêàõ ÿíû òðûìàë³ ðîçíûÿ êóðäñê³ÿ ñöÿã³ ³ òðàíñïàðàíòû. Íàòî¢ï ñêàíäàâà¢ "Ýðäàãàí - òýðàðûñò!" ³ "Í³ÿêàé íÿìåöêàé çáðî³ äëÿ âàåííóð Ýðäàãàíà!". Ïðàòýñòíû ìàðø ïðàéøî¢ ì³ðíà, çà ïàðàäêàì íà ìåñöû äýìàíñòðàöû³ ñà÷ûë³ êàëÿ íåêàëüê³õ ñîòàê ïàë³öûÿíòà¢. Ïàë³öûÿíòû òàêñàìà çàñöåðàãàë³ ïðàòýñòî¢öà¢ àä äýìàíñòðàöû³ ñ³ìâîë³ê³ Ðàáî÷àé ïàðòû³ Êóðäûñòàíà, ïðûçíàíàé ó Åçðàçâÿçå òýðàðûñòû÷íàé àðãàí³çàöûÿé. Ìàñàâûÿ àêöû³ ïðàòýñòó ïðàéøë³ òàêñàìà ¢ Ôðàíöû³. Òîëüê³ ¢ Ïàðûæû íà âóë³öû âûéøëà áîëüø 20 òûñÿ÷ ÷àëàâåê.

Ó âûí³êó ïðàòýñòà¢ Ãåðìàí³ÿ ³ Ôðàíöûÿ ñïûí³ë³ ïðîäàæ çáðî³ Òóðöû³.

Ó Ãåðìàí³³ ³ñíóå âÿë³êàÿ êóðäñêàÿ ãðàìàäà, ÿêàÿ íàë³÷âàå êàëÿ 650000 - 800000 ÷àëàâåê. Êóðäñêàÿ ãðàìàäà ¢ Ãåðìàí³³ ïðàöÿãâàå ïðûðàñòàöü ó âûí³êó áåñïàðàäêà¢ ó Ñ³ðû³.

Ó Ãåðìàí³þ êóðäñê³ÿ ðàáî÷ûÿ - ³ì³ãðàíòû ç Òóðöû³ ¢ïåðøûíþ ïðûáûë³ ¢ äðóãîé ïàëîâå 1960 - õ ãàäî¢. Òûñÿ÷û êóðäñê³õ âàåííûõ ³ ïàë³òû÷íûõ áåæàíöà¢ óöÿêë³ ç Òóðöû³ ¢ 1970 - õ ³ ïàçíåé, ç ²ðàêà ³ ²ðàíà - ó 1980 - õ ³ 1990 - õ ãàäàõ, à òàêñàìà ç Ñ³ðû³, àñàáë³âà ¢ ÷àñ ñ³ðûéñêàé ãðàìàäçÿíñêàé âàéíû. Ó êàñòðû÷í³êó 2014 ãîäà, 8 æí³¢íÿ 2015 ãîäà, òûñÿ÷û êóðäà¢ ó Ãåðìàí³³ âûñòóïàë³ ñóïðàöü òóðýê³õ ïàâåòðàíûõ óäàðà¢ ïà êóðäñê³ì öûâ³ëüíûì íàñåëüí³öòâå.

Áåëàðóñêàå Ðàäû¸ Ðàöûÿ.

(Ïðàöÿã. Ïà÷àòàê ó ïàïÿð. íó ìàðàõ.)

Â³êòàð Ø í³ï

ÁÅËÀÐÓÑÊ² ÏÀÍÒÝÎÍ

Áàëàäû êðûâ³ ³ ëþáîâ³

ÁÀËÀÄÀ ÐÀ Ì ÓÀËÜÄÀ ÇÀ ÍÜÊÅÂ²×À
(1.02.1811 - 11.09.1868)

Ñÿðîä íà÷û, ÿê âûáóõ, íàâàëüí³öà.
²òû ïðà÷íó¢ñÿ, êàá ïåðàõðûñö³ööà,
², ïàäû ø î¢ø û ¢ öåì ðû äà âàê íà,
Ãëÿäç³ø ó äîæäæ, ÿê³ í³áû ñöÿíà,
Ï à-çà ÿêî þ êóðãàí û Àé÷û í û,
Äçå áåëûÿ áÿðîçû ³ ðàá³í û
×ûðâî í ûÿ, ÿê íà ø ûõ ïðîâêà¢ êðî¢.

Òû ïà Àé÷û íå ñòî äàðîã ïðàé ø î¢
² ïåñí³ áåëàðóñê³ÿ çá³ðà¢,
Äçå çî ëàòà ïàë¸¢, ³ âî äàð òðà¢,
² ï ûë äàðîã, ³ äû ì íà÷í ûõ êàñòðî¢,
² ñë¸çû, ³ êàõàí íå, ³ ëþáî¢…

Çí î¢ ãðî ì ãðû ì³öü, áû êî ö³öòà êà ì åí íå
Ðàçáóðàí ûõ ôàëüâàðê¢, äçå, ÿê öåí³,
Ï à¢ñòàí öû Êàë³í î¢ñêàãà íà÷óþ öü.
Ì àëàí ê³ íåáà ÷îðíàå ëóï öóþ öü,
² ðàññû ï àåöòà äàæäæó ñöÿí à.

Àé÷û íà ñó ì íàÿ, àëå ÿ íà
Àäíà äëÿ ¢ñ³õ õòî òóò æû â³ áóäçå,
ßê òû æûâå ø, äû ãðî ì íå ¢ñ³õ òóò áóäç³öü
Ñÿðîä íà÷û, ñÿðîä Àé÷û í û ì³ëàé,
Ø òî õóòêà ñòàíå³ òâà¸é ì àã³ëàé…

17.08.2010 ã.

ÁÀËÀÄÀ ÒÀÄÝÁÓØÀ ËÀÄÛ-ÇÀÁË Î ÖÊÀÃÀ
(27.08.1811 - æí³âåíü 1847)

... Íå ëþáÿöü âàëüíàäó ì ë³âû õ òàðû.
², êàá òû ì îã ï à ì åðö³ áåç ïàðû,
Òû ¢ Ãðóç³³ ïàñëóæû ø ðàäàâû ì.

Íàä ñêàëà ì³ òó ì à í, àáëîê³, äû ì
Ï ëûâóöü ñà ì îò íà, ÿê ³ äí³ ï ëûâóöü
Ï ðàç àáãàðýëûÿ êóñòû, òðâáó
Ï àä ñî íöà ì, ÿê ï ää öàðñêàþ êàðî íàé.
² ñí³ööà Áåëàðóñü òàáå çÿë¸íàé,
Äçå ëÿ äàðû ã³ ì ø ýþ öü âàëó íû,
Äçå íà ø û ãîðû - íà ø û êóðãàí û,
Äçå êî ñö³ áåëàðóñê³ÿ ëÿæàöü,

Í³áû êàðýí íå - âåê ñêàð÷àâàöü -
Ó íà ø àé ï åðà ï ëåöåí û çÿ ì ë³.
², êàá íå çí³êë³ ì û, à òóò æûë³,
Í å òî ëüê³ òðýà ðî äí û êðàé ë þ á³öü:
Êàë³¢ëàäàðûöü âî ðàã, òðýà á³öü
×óæû íöà, áî ¸í ñà ì òàáå í³êî ë³
Í å äàñöü æûööÿ ï ðûãî æàà³ âî ë³...

² ï³ø à ø âåðø û òû àá Áåëàðóñ³,
Äçå ï÷î ëû âåë³çàðí ûÿ, ÿê ãóñ³
² ÿê àðëû, ø òî íà âÿðø û íÿõ ãî ð
Ã íÿçäçÿööà, àõ³íà þ÷û ï ðàñòî ð
Ì àãóòí û ì êðûëåì,
ø òî íå çíà þ öü ñòî ì û.
Àðëû ì ãë³, êàá ï à ï ðàñ³¢, äàäî ì ó
Öÿáå çà íåñö³. Òî ëüê³ íå ï à ï ð î ñ³ ø.
Ç íÿá¸ñà¢ çî ðê³ êà ï à þ öü, ÿê ðî ñû
Ç â ûñî ê³õ òðà¢, ÿê³ÿ ä î ì à êî ñ³ ø,
Í³áû õëà ï ÷óê ðàñ ï ðà í óò ³ áî ñû,
Áî ãî ðà÷à òàáå... ² òû çàäðàå ø,
² áåç ï àðû äà Áî ãà à äëÿòàå ø...

16.06.2010 ã.

ÁÀËÀÄÀ Ï À¡ Ë Þ ÊÀ ÁÀÃÐÛ Ì À
(2.11.1812 - 1891)

Ó Áàãðû ì à ö³õà ¢ õàöå,
Äû íå ñòà¢ ç íóäîòû çâåðà ì,
Áî ¸ñöü âåðø û, áî ¸ñöü âåðà
Ó Àé÷û íó, øòî íå ñòðàö³¢.
¨ñöü ÿø÷ý æàäàí íå âî ë³.
Ñà ì æûâû - ³ äçÿêóé Áî ãó.
À ñÿáðû ëÿæàöü ó ï î ë³
² íå òðýáà ³ ì í³÷î ãà.
² íå ÷óþ öü, ÿê ï àäï à í ê³
Ðàç ì à¢ëÿþ öü á³çóí à ì³.
Áåëàðóñü æà ï àëà í ÿ í êàé
Çàë³âàåööà ñëÿçà ì³.
Çí î¢ ï àä íÿöü áû ñöÿã ï à¢ñòà í öà,
Ðóê³, áðàöå, ÷óþ öü ñ³ëó.
×û ì áåç ì î âû çàñòàâàööà,
Ëåï ø öÿï åð ñûñö³ ¢ ì àã³ëó.
Ñòà¢ ¸í ï åñíÿþ íàðî äí àé,
² äóø à ¢çëÿöåëà çî ðêàé…
Ì î öÿï åð ÿê³ íÿãî äí³ê
Ñõî ÷à à÷àð í³öü ãàâî ðêàé:
"Í ó ÿê³ ç ÿãî ï àýòà?
Òî ëüê³ âåðø àäç³í ï àê³íó¢".
Í å, íÿï ðà¢äà, ë þ äç³, ãýòà -
Âåðø ³, ÿê ñâî é ê ðûæ, Àé÷û íó.

25.08.1988 ã.

ÁÀËÀÄÀ ß ¡ ÑÒÀÔ²ß ÒÛ ØÊÅÂ²×À
(18.04.1814 - 8.09.1873)

Óñòà¢ø û ðàíà, ç í î¢ çÿ ì ë þ êà ï àå ø,
Äû ¢ êóðãàíàõ ñ³âûõ íå ñêàðá ø óêà¢ø,
À - Áåëàðóñü, ø òî òóò á û ë ³ áóäçå…

² äç³âÿööà ç öÿáå, ñ ì ÿ þ ööà ë þ äç³,
Áî òû õî öü ãðàô, ä û íåé³ íåçâû÷àé í û -
Ï àëÿ ì ³ õî äç³ ø, áåðàãà ì ³ Ãàé í û
² ï ðî ñ³ ø ï åñí þ ï ðàñ ï ÿâàöü ñòàðóþ
Ö³ êàçêó ðàñêàçàöü, ³ ¢ñ¸ íàòóå ø,
Çá³ðàå ø ðý÷û ä ëÿ ñâàéãî ì óçåÿ…

Ó Â³ëü í þ ç'åäçå ø ³ Ëàãî éñê ñö³ øýå,
Í ³áû òà äó ì àöü ï ðà öÿáå ¸ í òàí å.
À ¢ ðî ä í û ê ðà³, ÿê ï àæàð, ï à¢ñòà í íå
² òâî ì óçåé - ÿê ä ëÿ ï àæàðó åöåð…

ß ø ÷ý ñà ì î òí à æû öü ó ãýòû ì ñâåöå,
Áî òâî é ñóñåä á à³ööà, ø òî òû çä ï ëüí û
² ååç ÿãî íà é ëàñê³ æû öü ï ðû ñòî é í à…

" Ì óçåé çàêðû öü!
Çà á à ðà ì³öü, á î ø êî ä í û!" -
Çàãàä â û ø ý é ø û. ² òû ¢ êð à³ ðî ä í û ì
Æ û åå ø, í³áû ÷óæû, ë þ äçü ì³ çà á û òû.
Ä û ñî íöà, ÿê òâà¸é ë þ á î â³ çë³òâê,
Óñõî äç³öü íàä çÿ ì ë¸é, ø òî òû êà ï à¢,
Äçå¢ êóðãà íàõ ñ³â û õ íå ñêàðá ø óêà¢,
À-Áåëàðóñü, ÿêàÿ ¸ñöü ³ áóäçå…

18.04.2009 ã.

ÁÀËÀÄÀ ÔÐÀ Í Ö² Ø ÊÀ ÑÀÂ²×À
(1815-1846)

Ï åð ø û ñ íåã, ÿê ÷ û ñòàÿ ï à ï åðà,
Í à ÿêî é í à ï ³ ø à ööà êðû â¸é
Ø êî ä í û âåðø ï ðà áåãëà ãà æà¢ íåðà,
Ø òî äàë¸êà äà çÿ ì ë³ ñâà¸é
Í å çà á û¢ñÿ, ø òî òàêî å âî ëÿ,
Áåç ÿêî é ì àðí åööà äó ø à…
Òû ³ äçå ø ,³ ï ðàä òà á î þ ï î ëå

Áåëàå, äçå, ÿê ãëû æû, ëÿæàöü
×àðà ï û òâà³õ áðàòî¢ çà á³òû õ,
Ø òî ø óê à ë³ â î ë þ ³ çí à é ø ë³
Ñî í öà¢ ñí åå, ÿê êðû âàâû çë³òà ê
Ñýðöà ³ ë þ á î â³ äà çÿ ì ë³,
Í à ÿê î é ç'ÿâ³ë³ñÿ à äí î é ÷û,
Êàá ç êà ë åí ÿ¢ ñâî é íàðî ï à ä í ÿöü,
² ãëÿäçåöü ÷óæû í öà ì ñ ì åë à ¢ â î ÷û,
² ñóñåäçÿ ì , ÿê áðàòà ì , êà çà öü:
" Ì û çà í à ø ó é â à ø ó þ ñâà á î äó,
Á î ñâà á î ä í û òî ë ü ê³ ¢ ñâåå à òî é,
Õòî íå òî ë ü ê³ çá à â³ ööà ï ðû ã í ¸ò ó,
À é ñóñåää â û â åä çå ç ñà á î é
Í à ø ë ÿõ â î ë ü í û…" Ï ðà ä òà á î é ï à ï åðà,
Á û ööà ì ñ íåã à ï î ø í³ í à ø ë ÿõ ó òâ à³ ì .
Òû ï à ì ¸ð, ä û íå ï à ì åðë à â åðà
Ó í à ð î ä, ÿê î ì ó òû íå ñòà¢ ÷óæû ì …

29.06.2011 ã.

ÁÀËÀÄÀ ÀÐÖ¨ Ì À Â ßÐ Û Ã²-ÄÀÐÝ¡ ÑÊÀÃÀ
(4.11.1816--1884)

"Ç Áåëàðó ø ÷û í à é íå ðà ç â³òà¢ñÿ.
Ãýòà ì î é ³äýàë," - òû ï³ñà¢
² ï ðà ç í î ÷û ä ø ø î þ â ÿ ðòà¢ñÿ
Ó òî é êðà é, ä ç å ðà ñà, ÿê ñëÿç à,

Ó ÿê î é ï à òà í à å á û ë î å
² ¢ñ ï ë û â à å í à ñ í åç å êð û â¸é
Òû õ ï à¢ñòà í öà¢, ø òî ø ÷à ñö å ç ÿ ì í î å
Í å ¢ÿ¢ë ÿ ë³ áåç â î ë³³ ¸é

À ä à à à â à ë³ ñÿáå, ÿê ä à í³ í ó
Ç à à à â å ÷ í ó þ â åð ó, ø òî ¢ í à ñ
Áóä ç å ë å ï ø à ÿ ¢ ñâ å ö å êð à³ í à,
Õî öü ä à ë¸êà êð à³ í û òî é ÷à ñ.

² òî é ÷à ñ à ì í å ï ð û é ä ç å í ³ê î ë³.
Ä à ÿ ã î òð ý áà é ñö³ ï ðà ç â ÿ ð ô û,
Ï ðà ç ç à â å³, ï ð à ç ÷ î ð í à å ï î ë å
² ç à òð û ç à ë ä à ò û ÿ ã à ð û.

² í à ÷ à ì ³ õ à ë î ã í û ì ³ ¢ ñê ð ó ñ å
Òû ï ³ ñà¢ ï ð à ç à æ ó ð à í û ñ â à ò
² ö ÿ á å, Â à é ä ý ë î ò Á å ë à ð ó ñ³,
Í à ç û â à ë³ à à ð î ò í ³ê³ ¢ ñ å.

², ê à ë³ ¢ ö ÿ á å Á î ã ç à ï û ò à¢ñÿ:
"Ð à ç â³ò à¢ñÿ ç æ û ö ö ¸ ì ?" - ñ ê à ç à¢ ò û:
"Ç Á å ë à ð ó ø ÷ û í à é í å ð à ç á ð à ò à¢ñÿ.
Ã ý ò à ì î é ³ä ý à ë í à ç à¢æ ä û!"

31.07. 2008 ã.

(Ï ðà ö ÿ ã ó í à ñ ò ó ï í û ì í ó ì à ð û.)

Ëåàí³ä Ëà¢ðýø

Ãðýêà-êàòàë³öê³ åï³ñêàï Ãàëà¢íÿ

Åï³ñêàï Àäðûÿí Ãàëà¢íÿ* íàðàäç³¢ñÿ 09.04.1750 ã. ³ ïàì¸ð 01.02.1831 ã. ¨í áû¢ ñâåäêàì ïàäçåëà¢ Ðý÷û Ïàñïàë³òàé, ïà¢ñòàííÿ ïàä ê³ðà¢í³öòâàì Êàñöþøê³, ðóñêà-ôðàíöóçñêàé âàéíû 1812 ã., ñóäîâàãà ïðàöýñó íàä ô³ëàìàòàì³ ³ ïà¢ñòàííÿ 1831 ã. ßê åï³ñêàï, ¸í ç'ÿ¢ëÿ¢ñÿ ñâåäêàì ïàäçåííÿ ³ àäíà¢ëåííÿ îðäýíà åçó³òà¢, ïåðàñëåäó ¢í³ÿòà¢ ïðû Êàöÿðûíå ²², íîâàãà ïàäçåëó ¢í³ÿöê³õ åïàðõ³é, ë³êâ³äàöû³ ïàïñêàãà àëþì³íàòà, ïåðàñëåäó îðäýíà áàçûëüÿíà¢ ³ ìýòàíàê³ðàâàíàé äçåéíàñö³ Ñÿìàøê³ ïà ë³êâ³äàöû³ ñâà¸é öàðêâû. Åï³ñêàï áðà¢ ÷ûííû ¢äçåë ó êóëüòóðíûì æûöö³ ãðàìàäñòâà ñâàéãî ÷àñó, ìå¢ äà÷ûíåííå äà äçåéíàñö³ Àäóêàöûéíàé êàì³ñ³³ ³ ðýàðãàí³çàöû³ Â³ëåíñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà.

Åï³ñêàï íàëåæà¢ äà ñòàðàæûòíàãà ñëîí³ìñêàãà áàÿðñêàãà, à ïîòûì øëÿõåöêàãà ðîäà ³ ìå¢ ãåðá óëàñíàãà ³ìÿ (íà ÷ûðâîíûì ôîíå ñðýáíàÿ ë³òàðà "Ò"). Àäíà ç ãàë³í ðîäó àñåëà íà Â³öåáø÷ûíå ³ ïðûäáàëà ïðûãîìàê Ïûøí³öê³õ àä ðàäàâîãà ìà¸íòêà Ïûøí³ê³ ¢ Ñóðàæñê³ì ïàâåöå. Àíòîí³ Ãàëà¢íÿ (Àíòîí³ - ³ìÿ ïðû õðûø÷ýíí³) íàðàäç³¢ñÿ 09.04.1750 ã. ³ àòðûìà¢ ïåðøàïà÷àòêîâóþ õàòíþþ àäóêàöûþ. Âà ¢çðîñöå 10 ãàäî¢ áû¢ àääàäçåíû ¢ Â³öåáñêóþ åçó³öêóþ øêîëó, äçå íà ïðàöÿãó ïÿö³ ãàäî¢ âó÷û¢ ëàö³íó, àðûôìåòûêó, ãåàãðàô³þ, ïàýç³þ ³ êðàñàìî¢ñòâà. Ïàñëÿ ñêàí÷ýííÿ øêîëû ¸í 11.06.1766 ã. óñòóï³¢ ó îðäýí áàçûëüÿíà¢ ³ ïàñëÿ àäáûööÿ íàâ³öûÿòó ¢ Áåðàçâåöê³ì ìàíàñòûðû, ó 17.06.1767 ã. ïðûíÿ¢ ìàíàñê³ ââåò ³ ³ìÿ Àäðûÿí. Ïàñëÿ ãýòàãà äëÿ ìàëàäîãà ìàíàõà ïà÷à¢ñÿ ïåðûÿä íàâó÷àííÿ ³ ïåäàãàã³÷íàé ïðàöû. Ç 1767 ïà 1772 ãã. ¸í âûâó÷à¢ ïàýç³þ ³ êðàñàìî¢ñòâà ¢ Àíòîïàëüñê³ì ìàíàñòûðû, à ïîòûì ô³ëàñîô³þ ¢ Â³öåáñêó ³ Ïîëàöêó. Ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ ñòóäûÿ¢ àäç³í ãîä ïðàöàâà¢ âûêëàä÷ûêàì ëàö³íû ¢ Áàðóíñêàé øêîëå. Ïàñëÿ Áàðóíà¢ âûâó÷à¢ òýàëîã³þ ¢ Â³ëåíñê³ì ïàïñê³ì àëþì³íàöå ³ àòðûìà¢ íàâóêîâóþ ñòóïåíü äîêòàðà ô³ëàñîô³³ ¢ Â³ëåíñê³ì óí³âåðñ³òýöå[1].

Äóìàþ, òðýáà òðîõ³ ðàñêàçàöü ïðà Â³ëåíñê³ ïàïñê³ àëþì³íàò. Ãýòà íàâó÷àëüíàÿ ¢ñòàíîâà (Ïàïñê³ àëþì³íàò, ö³ Ïàïñêàÿ ñåì³íàðûÿ) ¢ Â³ëüí³ íà Áàñêóïñêàé âóë³öû ìåëà ñâîé äîì ¹ 442 ³ íà Ëóê³øêàõ äâîð ç ãàðîäàì. Çàñíàâàíàÿ ðûìñê³ì ïàïàì Ðûãîðàì XIII ó 1582 ã. ñåì³íàðûÿ äà 1753 ã. çàéìàëàñÿ àäóêàöûÿé êë³ðûêà¢ ðûìà- ³ ãðýêà-êàòîë³ê³â. Ó 1753 ã. ïàïà Áåíÿäç³êò IV äàçâîë³¢ çàìåñò ðûìà-êàòîë³ê³â íàá³ðàöü óí³ÿòà¢: ì³òðàïàë³òó ê³å¢ñêàìó - 6 âó÷íÿ¢, åï³ñêàïó õîëìñêàìó ³ áåëüñêàìó - 2, åï³ñêàïó ¢ëàäç³ì³ðñêàìó ³ áåðàñöåéñêàìó - 2, àðõ³åï³ñêàïó ïîëàöêàìó - 2 ³ àðõ³åï³ñêàïó ñìàëåíñêàìó - 2. Ó òàê³ì âûãëÿäçå ñåì³íàðûÿ ³ñíàâàëà äà 1773 ã. Ó 1773 ã., ïàñëÿ ñêàñàâàííÿ åçó³òà¢, ïàïà Êë³ìåíò XIV ïåðàäà¢ ñåì³íàðûþ áàçûëüÿíàì. Ç-çà àäñóòíàñö³ ñìàëåíñêàãà àðõ³åï³ñêàïñòâà ïîëàöêàìó àðõ³åï³ñêàïó äàçâîë³ë³ ïàñûëàöü ó àëþì³íàò 4 êë³ðûêà¢. Òàê³ì ÷ûíàì ó àëþì³íàöå íàë³÷âàëàñÿ 18 âó÷íÿ¢, 1 ðýêòàð ³ 3 ïðàôåñàðû, ðàçàì - 22 ÷àëàâåê³. Óçðîñëàñü àäóêàöû³ ¢çíÿ¢ñÿ, ³ âûïóñêí³êî¢ àëþì³íàòà ïåðàñòàë³ ïàñûëàöü äàâó÷âàööà ¢ Â³ëåíñêóþ àêàäýì³þ - óñå íåàáõîäíûÿ íàâóê³ âûêëàäàë³ñÿ ¢ ñàìîé ñåì³íàðû³[32].

Åï³ñêàï Àäðûÿí Ãàëà¢íÿ

Ïàïà Ï³é VI ïàâÿë³÷û¢ êîëüêàñöü âó÷íÿ¢ ñåì³íàðû³ íà 3 ÷àëàâåê³ ³ äëÿ êàìïåíñàöû³ âûäàòêà¢ íà íàâó÷àííå äàäàòêîâûõ êë³ðûêà¢ ïðàç ñâàéãî íóíöûÿ ïàêëà¢ ó Âàðøà¢ñê³ áàíê Òýïåðà êàï³òàë ó 60000 çëîòûõ. ×àñòêà ïðàöýíòà¢ ç ãýòàé ñóìû ¢ ïàìåðû 2 100 çëîòûõ øòîãîä ³øëà íà ¢òðûìàííå òðîõ âó÷íÿ¢. Ó 1793 ã. ç-çà àãóëüíàãà ñòàíó ¢ Ðý÷û Ïàñïàë³òàé áàíê Òýïåðà çáàíêðóòàâà¢, ³ ñåì³íàðûÿ ñòðàö³ëà ãýòûÿ äàõîäû.

Àäíàê ãàëî¢íàé êðûí³öàé óòðûìàííÿ àëþì³íàòà áûëà øòîãàäîâàÿ ñóìà ÿêóþ ¸í àòðûìë³âà¢ ç Ðûìà ¢ ïàìåðû 13 800 çëîòûõ. Ó êàíöû XVIII ñò. ãýòûÿ ãðîøû ç-çà öÿæêàñö³ ïåðàâîäó âåêñåëÿ¢, ñòàë³ ïàñòóïàöü íåðýãóëÿðíà ³ àëþì³íàò ìîã ç öÿæêàñöþ ¢òðûìë³âàöü òîëüê³ 12 âó÷íÿ¢.

Ó àëþì³íàöå ³ñíàâࢠíàñòóïíû çâû÷àé. Êàíäûäàòû, ÿê³õ ïðûñûëà¢ åï³ñêàï, ïàâ³ííû áûë³ ìåöü óçðîñò íå ìåíø çà 16 ãàäî¢, áûöü íåæàíàòûì³, äîáðà âåäàöü ëàòûíü, ìåöü äîáðûÿ ïàâîäç³íû. Ïðûíÿòûÿ íà âó÷îáó ïåðøûÿ 2 ãàäû âó÷ûë³ ô³ëàñîô³þ ³ òýàëîã³þ, à ¢ íàñòóïíûÿ 4 ãàäû çàñâîéâàë³ äàãìàòû÷íóþ ³ ìàðàëüíóþ òýàëîã³þ, êàíàí³÷íàå ïðàâà ³ öàðêî¢íóþ ã³ñòîðûþ. Óñå 6 ãàäî¢ âó÷í³ ïðàêòûêàâàë³ñÿ ¢ ðûòîðûöû ³ âó÷ûë³ àñíîâû ìàòýìàòûê³.

Íàâó÷ýíöû àëþì³íàòà øòîãîä çäàâàë³ ýêçàìåíû ¢ñ³ì ïðàôåñàðàì. Ïðû çàêàí÷ýíí³ 6-ö³ãàäîâàãà êóðñó âûïóñêí³ê³ çäàâàë³ ýêçàìåíû ïà òýàëîã³³. Ýêçàìåíàòàðû ïðàäñòà¢ëÿë³ ðýêòàðó ñâàå ìåðêàâàíí³ ïðà êîæíàãà âó÷íÿ, ³ òîé äàñûëà¢ ó åïàðõ³þ âûïóñêí³êà ñâà¸ ìåðêàâàííå ïðà çäîëüíàñö³ âó÷íÿ àëþì³íàòà.

Ó êàíöû XVIII ñò., êàë³ íàø êðàé ïàòðàï³¢ ¢ Ðàñ³éñêóþ ³ìïåðûþ, ñðîäê³, ÿê³ÿ äàñûëàë³ñÿ Ðûìàì, ïàìåíøûë³ñÿ äà òàêîé ñòóïåí³, øòî òðýáà áûëî ö³ çà÷ûíÿöü àëþì³íàò, ö³ ñòâàðàöü íîâóþ âó÷ýëüíþ íà íîâàé ìàòýðûÿëüíàé áàçå. Ðýêòàð ñåì³íàðû³ Ïàñõàç³ Ëÿø÷ûíñê³ ïðàïàíàâà¢ íà áàçå ïàïñêàé ñòâàðûöü åïàðõ³ÿëüíóþ ñåì³íàðûþ ç òàêîé êîëüêàñöþ âó÷íÿ¢, íà ÿêóþ áóäóöü ãðîøû³. Äëÿ ýêàíîì³³ ãðîøàé ¸í ïðàïàíàâà¢ ïåðàíåñö³ àëþì³íàò ó Æûðîâ³÷û - ìÿñòý÷êà, äçå æûöö¸ çíà÷íà òàííåéøàå çà â³ëåíñêàå ³ ¸ñöü íåàáõîäíûÿ ïàìÿøêàíí³. Ïðû ãýòûì ðýêòàð ïðàïàíî¢âà¢ çí³ç³öü ïàòðàáàâàíí³ äà ïàñòóïàþ÷ûõ íà âó÷îáó ³ íå ïàòðàáàâàöü äîáðàãà âåäàííÿ ëàòûí³, à ãàëî¢íàå, êàá âó÷í³ ìåë³ çäîëüíàñö³ äà íàâóê. Àäíàê ñåì³íàðûÿ ¢ Æûðîâ³÷àõ àä÷ûí³ööà òîëüê³ ¢ 1828 ã. ïà çàãàäó ²îñ³ôà Ñÿìàøê³ ³ ãàëî¢íàé ÿå ìýòàé áóäçå - ðûõòàâàöü êàäðû äëÿ ñêàñàâàííÿ óí³³[4].

Ç-çà íåäàõîïó ãðîøàé Â³ëåíñê³ àëþì³íàò ïåðàñòà¢ ³ñíàâàöü ó ë³ïåí³ 1798 ã.[5]

Áóäó÷û åï³ñêàï Àíäðûÿí Ãàëà¢íÿ ¢ Â³ëåíñê³ì ïàïñê³ì àëþì³íàöå "¢äàñêàíàëüâà¢ñÿ ¢ íàâóêàõ" ç 1773 ïà 1776 ã. Ç 1776 ïà 1778 ãã. Ãàëà¢íÿ ïðàöàâà¢ ïðàôåñàðàì ó áàçûëüÿíñê³õ ã³ìíàç³ÿõ ó Áåðàçâå÷÷û, Æûðîâ³÷àõ ³ Â³öåáñêó. Ó 1788 ã. ñòࢠåïàðõ³ÿëüíûì ñàêðàòàðîì ³ ñïàâÿäàëüí³êàì ì³òðàïàë³òà Ðàñòîöêàãà[6]. Ó 1792 ã. äýêðýòàì êàðàëÿ Ñòàí³ñëàâà À¢ãóñòà áû¢ ïðûçíà÷àíû êàäà'þòàðàì Áðàñëà¢ñêàé àðõ³ìàíäðû³[7], à ¢ 1793 ã. àòðûìà¢ ïàñàäó áðàñëà¢ñêàãà àðõ³ìàíäðûòà. Ó 1809 ã. ñòࢠäàïàìîæíûì åï³ñêàïàì Ë³òî¢ñêà-â³ëåíñêàé ì³òðàïîë³³.

1809 ã. ñòࢠâåëüì³ ³³ñòîòíûì äëÿ ñïðࢠãðýêà-êàòàë³öêàé öàðêâû - áûëà àäíî¢ëåíà Â³ëåíñêàÿ ì³òðàïîë³ÿ. Ñïðàâà ¢ òûì, øòî ïàñëÿ ïàäçåëࢠÐý÷û Ïàñïàë³òàé Ê³å¢ñêàÿ ì³òðàïîë³ÿ, ÿêàÿ äý ôàêòà áûëà Â³ëåíñêàé, ïåðàñòàëà ³ñíàâàöü. Ì³òðàïàë³ò Ðàñòîöê³ (ïàì¸ð ó 1805 ã.) áû¢ àïîøí³ì ê³å¢ñê³ì ì³òðàïàë³òàì. Óçíà¢ëåííå Â³ëåíñêàé ì³òðàïîë³³ ³ ñìåðöü ì³òðàïàë³òà Ë³ñî¢ñêàãà âûñóíóëà Ãàëà¢íþ íà ðîëþ ôàêòû÷íàãà ê³ðà¢í³êà Â³ëåíñêàé åïàðõ³³, áî ì³òðàïàë³ò ãðýêà-êàòàë³öêàé öàðêâû ïàâ³íåí áû¢ æûöü ó Ïåöÿðáóðãó.

Ë³òî¢ñêàÿ ì³òðàïîë³ÿ ìåñö³ëàñÿ íà òýðûòîðû³ Â³ëåíñêàé, Êóðëÿíäñêàé ³ ÷àñòê³ Ì³íñêàé ãóáåðíÿ¢ (ç Ì³íñêàé - Äç³ñåíñê³, Â³ëåéñê³, Áàðûñà¢ñê³, Ì³íñê³, ²ãóìåíñê³ ³ Áàáðóéñê³ ïàâåòû). Ðàçàì åïàðõ³ÿ íàë³÷âàëà 300 óí³ÿöê³õ öýðêâà¢, àëå áûëà âåëüì³ íåâàãàòàé. Á³ñêóï íå ìå¢ íàâàò ñâà¸é êàôåäðû, áî ¢ âûí³êó àáñòðýëó Â³ëüí³ ðóñê³ì³ âîéñêàì³ ¢ 1794 ã. áûëà çðóéíàâàíà ì³òðàïîë³÷íàÿ öàðêâà Ïðà÷ûñòàé Áàãàðîäç³öû, çðóéíàâàíûÿ ìóðû öàðêâû ¢ 1808 ã. ïðàäàäçåíû ¢í³âåðñ³òýòó. Çðóéíàâàíû áû¢ òàêñàìà ïàëàö ì³òðàïàë³òà, ÿê³ çíàõîäç³¢ñÿ íåäàë¸êà àä öàðêâû Ïðà÷ûñòàé Áàãàðîäç³öû. Åï³ñêàï Àíäðûÿí Ãàëà¢íÿ æû¢ ¢ Áàçûëüÿíñê³ì ìàíàñòûðû, òóò æà çíàõîäç³ëàñÿ ³ êàíñ³ñòîðûÿ. Ó ÿêàñö³ êàôåäðàëüíàé âûêàðûñòî¢âàëàñÿ öàðêâà Ñâ. Òðîéöû.

08.01.1811 ã. Àäðûÿí Ãàëà¢íÿ ì³òðàïàë³òàì Êàõàíîâ³÷àì ³ ëàö³íñê³ì á³ñêóïàì Àäûíöîì áû¢ êàíñýêðàâàíû íà àðøàíñêàãà åï³ñêàïà. Åï³ñêàï Ãàëà¢íÿ, äîáðà ðàçóìåþ÷û, øòî áàçûëüÿíñê³ îðäýí íåàáõîäíû äëÿ ³ñíàâàííÿ ¢í³ÿöêàé öàðêâû, óñ³ì³ ìàã÷ûìû³ ñðîäêàì³ àáàðàí³¢ ÿãî. Ðàçàì ç ì³òðàïàë³òàì Áóëãàêàì ¸í ó 1819 ã. äàá³¢ñÿ àäìåíû ¢âåäçåíàé ó 1810 ã. çàáàðîíû ðûìà-êàòîë³êàì óñòóïàöü ó îðäýí, àëå ¢æî ¢ 1822 ã. çàáàðîíà áûëà àäíî¢ëåíà ¢ëàäàì³[8].

Ïÿ÷àòêà Ãàëà¢í³

Ó 1812 ã. åï³ñêàï Ãàëà¢íÿ äçåéíà âûñòóï³¢ çà àäðàäæýííå ÂÊË. Âà ¢ðàäçå ÂÊË, àäíî¢ëåíûì Íàïàëåîíàì ¸í ïðàöàâà¢ ó Êàì³òýöå Àäóêàöû³ ³ Äóõî¢íûõ ñïðà¢[9]. Òûì ö³êàâåé áûëî òîå, øòî ¢ ñóâÿç³ ç ïåðàìîãàé íàä ôðàíöóçàì³, åï³ñêàï áû¢ óçíàãàðîäæàíû ðóñê³ì îðäýíàì Ñâ. Óëàäç³ì³ðà. Àëå âàéíà ïàìåíøûëà äàõîäû Ãàëà¢í³ àä ôóíäóøîâûõ ñóì, ðàçìåø÷àíûõ ó Áðàñëà¢ñê³ì ìàíàñòûðû, áî íà ÿãî ïàëÿõ äçåâÿöü äç¸í ñòàÿë³ âîéñê³ ìàðøàëà Íåÿ, ðàçàðû¢øû òàê³ì ÷ûíàì ãàñïàäàðêó.

Äðóãàÿ ÷àñòêà æûööÿ åï³ñêàïà Ãàëà¢í³ ïðûéøëàñÿ íà ÷àñû, êàë³ Ñÿìàøêà ïà÷à¢ âûêîíâàöü óçãîäíåíû ç óëàäàì³ ïëàí ë³êâ³äàöû³ öàðêâû. Çãîäíà ç ïëàíàì Ñÿìàøê³, ñêëàäçåíûì ó 1827 ã. ³ ¢õâàëåíûì öàðîì Ì³êàëàåì ², ïà÷ûíàëàñÿ ïàñòóïîâàÿ ë³êâ³äàöûÿ ãðýêà-êàòàë³öêàé öàðêâû. Öàðñê³ ¢êàç àä 22 êðàñàâ³êà 1828 ã. ë³êâ³äàâࢠäçâå ç ÷àòûðîõ óí³ÿöê³ÿ åïàðõ³³, ðýàðãàí³çî¢âࢠêàï³òóëû, ïàäïàðàäêàâࢠáàçûëüÿíñê³ îðäýí óëàäçå åï³ñêàïà, çàáàðàí³¢ óí³ÿòàì âó÷ûööà ¢ Â³ëåíñêàé Ãàëî¢íàé Ñåì³íàðû³ ïðû ¢í³âåðñ³òýöå. Ç Áåðàñöåéñêàé, Ïîëàöêàé, Â³ëåíñêàé ³ Ëóöêàé åïàðõ³é çàñòàâàë³ñÿ òîëüê³ Áåðàñöåéñêàÿ ³ Ïîëàöêàÿ. Åï³ñêàï Ãàëà¢íÿ, õîöü ³ áû¢ ó òîé ÷àñ óæî ñòàðûì ÷àëàâåêàì, ÿê ìîã ñóïðàöüñòàÿ¢ ïëàíàì ë³êâ³äàöû³ ñâà¸é öàðêâû. Òàìó áû¢ àäïðà¢ëåíû ¢ àäïà÷ûíàê ³ ç ãýòàãà ìîìàíòó æû¢ ó ìàíàñòûðû.

Ïðà åï³ñêàïà Ãàëà¢íþ Ñÿìàøêà àäçûâà¢ñÿ ç ìàêñ³ìàëüíàé íåïðûÿçíàñöþ ³ çëîñöþ, øòî ñàìî ïà ñàáå ìîæà ðàçãëÿäàööà ÿê êàìïë³ìåíò. Ñÿìàøêà ï³ñà¢: åï³ñêàï ìå¢ ñëàáû õàðàêòàð ³ íå ö³êàâ³¢ ÿãî ÿê ïðàö³¢í³ê[10]. Ñýíñ ñëîâࢠ"ñëàáû õàðàêòàð" ðàñêðûâàå àäì³ðàë Àëÿêñàíäð Øûøêî¢, ì³í³ñòð àñâåòû, ÿê³ ¢ ìåìàðûÿëå àä 17.01.1828 ã, íàï³ñàíûì äëÿ öàðà, ãýòàê àäçûâà¢ñÿ ïðà åï³ñêàïà Ãàëà¢íþ: "*Ì³òðàïàë³ò íå ìàå íà òàê çâàíóþ ì³òðàïîë³þ åïàðõ³þ íåïàñðýäíàãà ¢ïëûâó. Åïàðõ³ÿ çíàõîäç³ööà ïàä ê³ðà¢í³öòâàì ñóôðàãàíà Ãàëà¢í³ ... . Ãýòû åï³ñêàï-â³êàðûé íå ñòࢠíà ¢çðîâåíü ñâàéãî ÷ûíó ³ ë³÷ûööà çà àäíàãî ç ñàìûõ "íåàáëàãîíàäçåéíûõ" ç óí³ÿöê³õ åï³ñêàïà¢*". Òàê³ì ÷ûíàì, åï³ñêàï ìå¢ ñëàáû õàðàêòàð, áî äçåëÿ êàð'åðû Ñÿìàøê³ íå æàäà¢ ñìåðö³ ñâà¸é öàðêâû.

1 ëþòàãà 1831 ã. ñ³âû åï³ñêàï ö³õà ïàì¸ð. Àñâà³ñòû ðý÷û ³ 3 000 ðóáë¸¢ ñåðàáðîì, çãîäíà ç òàñòàìåíòàì, íàï³ñàíûì ÿø÷ý ¢ 1814 ã, ïåðàéøë³ ñûíàì ÿãî áðàòà ²îñ³ôà, áûëîãà ïàäêàìîðàãà, óëàäàëüí³êàì ìà¸íòêà Ïûøí³ê³.

Ìàã³ëà åï³ñêàïà çíàõîäç³ëàñÿ ¢ ïàäçÿìåëë³ êàïë³öû íà Áåðíàðäûíñê³õ ìîã³ëêàõ. Íà ìàã³ëå ìåëàñÿ ïàìÿòíàÿ ïë³òà ç ãåðáàì ÿãî øëÿõåöêàãà ðîäó ³ íàäï³ñàì: "*Òóò çíàõîäçÿööà ïàðýøòê³ Äàáðàñëàâ¸íàé Ïàìÿö³ Åï³ñêàïà Ãðýêà-¢í³ÿöêàãà, Àðõ³ìàíäðûòà Áðàñëà¢ñêàãà, ïà õðûø÷ýíí³ Àíòîí³ÿ, à ¢ îðäýíå ÀÄÐÛßÍÀ ÏÛØÍ²ÖÊÀÃÀ ÃÀËÀ¡Í². Ìóæà âÿëàìàãà ñâà¸é ïàáîæíàñöþ ...*".

Ç ÷àñàì ìàã³ëà åï³ñêàïà ïðûéøëà ¢ çàíÿïàä, àëå ¢ ïåðøàé ïàëîâå XX ñò. ÿå çíàéøî¢ ³ ¢ðàòàâࢠçíàíû àìàòàð íàøàé ã³ñòîðû³, ³íæûíåð, ïàë³òûê-êðà¸âåö (ó 1915 ã. íàâàò áû¢ ïðàäñòà¢í³êîì àä áåëàðóñࢠó Ãðàìàäçÿíñê³ì êàì³òýöå Â³ëüí³) Àëÿêñàíäð Çàøòà¢ò. ¨í çàíàòàâà¢: "... *óäàëîñÿ íàì äàøóêàöü íà ïà-áåðíàðäûíñê³õ ìîã³ëêàõ ìàã³ëüíóþ ïë³òó ¢í³ÿöêàãà åï³ñêàïà Àíäðûÿíà Ãàëà¢í³, ïîñòàö³ ¢ äçåÿõ ñâà¸é öàðêâû íåçàáû¢íàé, ¸í áû¢ åï³ñêàïàì ... ç 1809 ïà 1828 ãã. Ãýòà ïë³òà áûëà íÿäà¢íà çíîéäçåíà ¢ êàòàêîìáå ïàä ìîã³ëêàâàé êàïë³öàé. ßíà áûëà àïðà¢ëåíàÿ ¢ äðà¢ëÿíóþ ðàìó àëå ÷àñ ³ â³ëüãàöü çí³ø÷ûë³ äðýâà - ïë³òà ¢ïàëà ³ áûëà ïðûãàâîðàíàÿ äà çàáûööÿ ...*". Ìàã³ëüíàÿ ïë³òà ïàòðàï³ëà ¢ ìóçåé Â³ëåíñêàãà òàâàðûñòâà àìàòàðࢠíàâóê ³ ¢ 1939 ã. ÿø÷ý çíàõîäç³ëàñÿ ¢ ìóçåéíûõ çáîðàõ. Äà ñÿðýäç³íû XX ñò. çãàäâàííå ìàã³ëû ¢í³ÿöêàãà åï³ñêàïà çí³êëà ç â³ëåíñê³õ òóðûñòû÷íûõ äàâåäí³êࢠïðû òûì, øòî íà ïà÷àòêó ñòàãîäçÿ ³íôàðìàöûÿ ïðà ÿå ÿø÷ý ïàäàâàëàñÿ[11]. Òûì êàðûñíåé äëÿ íàñ óñïîì³íû àäíàãî ç íàøûõ àïîøí³õ ãðýêà-êàòàë³öê³õ åï³ñêàïࢠXIX ñò.

---

* Ïîëüñêàå íàï³ñàííå ïðîçâ³ø÷à **Holownia** áåëàðóñê³ÿ íàâóêî¢öû ÷àìóñüö³ ïåðàäàþöü ÿê **Ãàëà¢íÿ** ¢ òîé ÷àñ, ÿê íà Íÿñâ³æ÷ûíå ïðîñòûÿ ëþäç³ ãýòàå ïðîçâ³ø÷à âûìà¢ëÿþöü ³ ï³øóöü ÿê **Ãàëî¢íÿ** (øëÿõî÷û ðîä **Ãàëî¢í³-×îðíûÿ**) *(ðýä.)*.

[1] Charkiewicz Walerian. Biskup unicki Adrian Holownia // Wilno. Kwartalnik poswiecony sprawom miasta Wilna. 1939. ¹ 2. S. 120-122.

[2] Õëåáöåâè÷ È. À. Èîñàôàò Æàðñêèé, ïðîâèíöèàë Ëèòîâñêèõ áàçèëèàíñêèõ ìîíàñòûðåé, âïîñëåäñòâèè åïèñêîï Ïèíñêèé. Ãðîäíî. 1897. Ñ. 9-11.

[3] Charkiewicz Walerian. Ostatnie lata Alumnatu Papieskiego w Wilnie // Ateneum Wile?skie. 1929. R. 6. Z. 1-2. S. 112-118.

[4] Õëåáöåâè÷ È. À. Èîñàôàò Æàðñêèé, ïðîâèíöèàë Ëèòîâñêèõ áàçèëèàíñêèõ ìîíàñòûðåé, âïîñëåäñòâèè åïèñêîï Ïèíñêèé. Ñ. 14.

[5] Òàì æà. Ñ. 63.

[6] ÀÓ Ì. Ò. 2. Ñ. 692.

[7] Òàì æà. Ñ. 487.

[8] Charkiewicz Walerian. Biskup unicki Adrian Holownia. S. 123-124.

[9] Ñáîðíèê Èìïåðàòîðñêîãî Ðóññêîãî èñòîðè÷åñêîãî îáùåñòâà. Ò. 128. Ïåòåðáóðã, 1909. Ñ. 142.

[10] Charkiewicz Walerian. Biskup unicki Adrian Holownia. S. 124-125.

[11] Òàì æà. Ñ. 126.

Ôàðáû âîñåí³ ¢ Ìàã³ë¸âå

Íà ïà÷àòêó âåðàñíÿ 2019 ã. ó âûñòàâû÷íàé çàëå ïðû Ìóçå³ ã³ñòîðû³ Ìàã³ë¸âà àäêðûëàñÿ ýêñïàç³öûÿ "Ôàðáû âîñåí³", äçå ïðàä-

ñòà¢ëåíû òâîðû Ìàã³ë¸¢ñêàé àá'ëàñíîé àðãàí³çàöû³ ÃÀ "Ñàþç ìàñòàêî¢ Áåëàðóñ³". Íà âûñòàâå - æûâàï³ñ³ êåðàì³êà.

26 âåðàñíÿ íàøà ãðàìàäà âûðàøûëà ïàãëÿäçåöü íà òâîðû ìàñòàöòâà, ³ íå ïðîñòà ïàãëÿäçåöü, àëå ìû ÿø÷ý ³ çàïðàñ³ë³ "ýêñêóðñàâîäàì³" âÿäîìûõ ìàã³ë¸¢ñê³õ ìàñòàêî¢ Þðûÿ Íåñöåðóêà ³ Áàðûñà Ïåðâóí³íñê³õ. ² ïðàâ³ëüíà çðàá³ë³, øòî çàïðàñ³ë³ ñàì³õ ìàñòàêî¢, áî ïà÷óë³ ö³êàâû ðàñïîâåä ÿê ïðà âÿäîìûõ, ìàñö³òûõ òâîðöà¢, òàê ³ ïðà ìàëàäûõ ïà÷àòêî¢öà¢, ÿê³ÿ ïðàöóþöü ó ðîçíûõ æàíðàõ. Çíóìàì ³ ïÿø÷îòàé àãëÿäçåë³ íåêàëüê³ àêâàðýëÿ¢ Ô¸äàðà Ê³ñÿë¸âà, ïðûãàäàë³ øû ö¸ïëûÿ ñóñòðý÷û ç ãýòûì ìàñòàêîì. Ïðû ìóí³êà íàñ çàòðûìàëà ³¢âàæë³âà ïðûãëÿäçåööà êàðö³íà "Áåëàðóñü ïàðòûçàíñêàÿ" Áàçûëÿ Êàìàðîâà. Áî íà ïåðøû ïîãëÿä çðàçóìåëû ñþæýò àêàçà¢ñÿ íå òàê³ì ³ ïðîñòûì. Ïðà ìàñòàêà Óëàäç³ì³ðà Øïàðòàâà çìÿñö³¢íà ðàñïàâ¸¢ ñïàäàð Áàðûñ, ÿê³ äîáðà âåäà¢ òâîðöó.

Êàðö³íû ³ ³íñòàëÿöû³ âûêë³êàë³ øìàò ïûòàííÿ¢ ³ ýìîöûé ó íàâåäâàëüí³êà¢. Àëå íàøûì "ã³äàì" óäàëîñÿ ¢ äàñòóïíàé ôîðìå ðàñêàçàöü ³ àäêàçàöü íà ïûòàíí³ ñàïðà¢äíûõ ñïàäàðîâ ìàñòàöòâà. Àá'ÿäíàëà íàñ àìàòàðêà ³ ïðûðîäû - ñóïðàöî¢í³ê ìóçåÿ Àëÿêñàíäðà ñïàäàðîâà Àíäðýÿ ³ ìàñòàêà Àëÿêñàíäðà Ñóâîðàâà, Ñâÿòëàíû Ñòðîã³íàé ³ Óëàäç³ì³ðà Êîíàíàâà. Ñàïðà¢äíûì àäêðûööÿì äëÿ íàñ ñòàë³ íîâûÿ ³ì¸íû ç àðûã³íàëüíûì³ òâîðàì³. Ýêñêóðñ³ÿ ïà âûñòàâå àêàçàëàñÿ íåçâû÷àéíàé, íåøòà íàêøòàëò ìàñòàöòâàçíà¢÷àé ðàçìîâû. ßø÷ý ðàç âÿë³ê³ äçÿêóé øàíî¢íûì ìàñòàêàì Þðûþ Íåñöåðóêó ³ Áàðûñó Ïåðâóí³íñê³õ.

Àëåã Äçüÿ÷êî¢.
Âåðàñåíü 2019 ã., Ìàã³ë¸¢.

Íà äçåíü íàðîäç³íà¢ ïàýòà Ìàêñ³ìà Òàíêà - ñóñòðý÷à êàëÿ òàíêà

Ó íÿäçåëþ 29 âåðàñíÿ ÒÁÌ ìà¢öû Ìàã³ë¸âà àäêëàë³ ñâàå ñïðàâû ³ íàê³ðàâàë³ñÿ íà âóë³öó ßêóáî¢ñêàãà, äçå ¢ñòàëÿâàíû òàíê ÷àñî¢ àïîøíÿé âàéíû. Âåðàñåíü çàâÿðøà¢ñÿ, à ìû ÿø÷ý íå¢øàíàâàë³ íàøàãà Íàðîäíàãà ïàýòà Ìàêñ³ìà Òàíêà ³ òàìó âûðàøûë³ õàöÿ á íàïðûêàíöû ìåñÿöà çëàäç³öü íåâÿë³êàå ìåðàïðûåìñòâà. À çíÿäà¢íÿãà ÷àñó ¢ íàñ óçí³êëà òàêàÿ çàâÿäç¸íêà, øòî ïàêîëüê³ ïîìí³êà ïàýòó ¢ Ìàã³ë¸âå íÿìà, òî çá³ðàåìñÿ ìû êàëÿ áàÿâîãà òàíêà Ò-34, áî Ìàêñ³ì Òàíê áû¢ ôðàíòàâ³êîì, ³ ñàïðà¢äíû áàÿâû ³ ìóæíû ìà÷ëàâåê.

Íàïà÷àòêó ìû ïðýçû ¢çãàäàë³ ö³êàâûÿ ñòàðîíê³ ç æûööÿ ³ òâîð÷àñö³ ïàýòà. Ïðûãàäàë³ òàêñàìà, ÿê ìû ãðàìàäîþ ¢ 2012 ãîäçå íà 100-ãîäçå íàðîäç³í ïàýòà ïàðàäàâàë³ ó ïàýòû³ ¢ ÿãî ñâà-ÿêàì³. Êàçàë³ ïðà òîå, øòî Ìàêñ³ì Òàíê äàñÿãíó¢ âÿë³ê³õ âÿðøûíÿ¢ ÿê ó òâîð÷àé, òàê ³ ãðàìàäñêà-ïàë³òû÷íàé äçåéíàñö³: ñòà¢ íàðîäíûì ïàýòàì, áû¢ Ñòàðøûí¸ì Âÿðõî¢íàãà ñàâåòà ÁÑÑÐ, Ãåðîåì ñàöûÿë³ñòû÷íàé ïðàöû, ñòàðøûí¸ì ïðà¢ëåííÿ Ñàþçà ï³ñüìåíí³êà¢ Áåëàðóñ³. Ó òîé æà ÷àñ, çàñòàâà¢ñÿ âåëüì³ ïðîñòûì, äàñòóïíûì ³ ïðûñòîéíûì ÷àëàâåêàì. Ìíîã³ì ñòàðà¢ñÿ ïðû ìàã÷ûìàñö³ äàïàìàãû ³ ïàäòðûìàöü. Ïàñëÿ á³ÿãðàô³÷íàé äàâåäê³ ïðûñóòíûÿ ÷ûòàë³ ëþá³ìûÿ òâîðû ï³ñüìåíí³êà: Íàäçåÿ Ëóê'ÿíàâà - âåðø "Ãàííà", Òàööÿíà Çûêóíîâà íàìÿöü ïðà÷ûòàëà ë³ðû÷íû âåðø "Ë³ñöå êàøòàíà¢", çàòûì âûñòóï³ë³ Äààâ³ä Àòðîøêåâ³÷ ³ ïàýòêà Òàööÿíà Áà-ðûñ³ê. Òàööÿíà Ëîæà÷ê³íà ðàçäðó-êàâàëà äëÿ ¢ñ³õ ïðûñóòíûõ íåâÿë³ê³, àëå âåëüì³ ïðàí³êí¸íû âåðø "Ø÷àñöå"

Ïðîñòàå ø÷àñöå ëþäñêîå,
Òàê ÿê³ íàøà ç òàáîþ,
Ïý¢íà, ñêëàäàåööà ç ñîë³,
Ç õëåáà, ñàáðàíàãà ¢ ïîë³,
Ç ïîòó, äàðîæíàãà ïûëó,
Ç ðîäíàãà íåáàñõ³ëó,
Çäðóæáû, ìàöíåéøàé àä ñìåðö³,
Ç ïåñí³... Ìàêì íå çàäàåööà:
Êàá ç ÷àãî ³íøàãà ñêëàñö³,
Äûê ö³ áûëî á ÿíî ø÷àñöåì.

Íàïðûêàíöû ìû ¢çãàäàë³ ïåñí³ íà âåðøû Ìàêñ³ìà Òàíêà ³ ¢êëþ÷ûë³ çàï³ñ "Çàâóøû í³ö" ó âûêàíàíí³ "Ïåñíÿðî¢". Àêðàìÿ òàãî, Óëàäç³ì³ð Ïóõî¢ñê³ ïðûãàäà¢, øòî ¸ñöü ÿø÷ý ïåñí³ íà òâîðû ï³ñüìåíí³êà ³ øòî âàðòà ³õ ó íàñòóïíû ðàç àäøóêàöü. Íàøû äçÿ¢÷àòû ïðûíåñë³ ïðûãîæûÿ àñåíí³ÿ êâåòê³, ÿê³ÿ ìû ¢ñêëàë³ êàëÿ ïàðòðýòà Íàðîäíàãà ïàýòà Ìàêñ³ìà Òàíêà. Çàðàç ìàã³ë¸¢öû ðûõòóþöü³ì ïðýçó äà äíÿ íàðîäç³íà¢ Í³ëà Ã³ëåâ³÷à.

Àëåã Äçüÿ÷êî¢.
Êàñòðû÷í³ê 2019 ã.
Ôîòà: Ìàðûíà Õðàìöîâà.
Ìàã³ë¸¢.

Íå àä Ýçîïà, à àä ßçýïà

Àá ïðà¢äçå ¢ñ¸ ïà-ïðà¢äçå

Ñâåäêà ïàêëÿ¢ñÿ íà Á³áë³³ "êàçàöü ïðà¢äó ³ òîëüê³ ïðà¢äó" ³ òûì ³ ñëîâàì ³ ñõëóñ³¢.

Ñàìàÿ ïðà¢äç³âàÿ ïðà¢äà ¢ ÷ûíî¢í³êà¢.

Àä ï'ÿíàé ïðà¢äû ñ³íÿê³ ïàä âà÷ûìà.

Íå áëûòàé ñâàþ ïðà¢äó ç ìà¸é.

Ïðà¢äà àäíà äû ¢ êîæíàãà ðîçíàÿ.

Ïðà¢äàþ ñûòû íå áóäçåø.

Àä ïðà¢äû í³äçå íå ñõà-âàåøñÿ.

Àä òâà¸é ïðà¢äû í³ ãîðà÷à í³õîëàäíà.

Êàá òû æû¢ çòîþ ïðà¢äàþ.

Êàë³ ïà¢ñòàíå òàÿ ïðà¢äà?

- Ï³øû, êàæû ñâàþ ïðà¢äó - íàøà ïðà¢äà ïðà¢äç³âåéøàÿ, - äàêàçà¢ ÷ûíî¢í³ê íàâåäâàëüí³êó.

Ïðà¢äà ¢ ïðà¢äçå - à ñóäç³ õòî?

Õî÷àø ñàïðà¢äíàé ïðà¢-äû, çàïûòàé âà Óñÿâûøíÿãà, ö³ áû¢ ñïðàâÿäë³âû ¢ Ñàäîìå ³ òîé äàêàæà çà Ãàìîðó?

Ïðà¢äà, ÿê ñïðàâÿäë³âàñöü - ó êîæíàãà ñâàÿ.

Çàðàç "Ïðà¢äó" çà òðû êàïåéê³ íå êóï³ø.

* * *

Êàõàííå íå âå÷íàå, íÿíà-â³ñöü - òàê.

Àøóêàíñòâà áûâàå äâóõ â³äà¢: ö³ òû àáäóðûø ³õ, ö³ ÿíû öÿáå.

Ñìåðö³ áåç æûööÿ íå áû-âàå.

Ëåê³ àä áåçíàäçåéíàñö³ - ñàìàãóáñòâà ³ ãàðýëêà.

Ñìåðöü í³÷îãà íå ìÿíÿå, àêðàìÿ òàãî, øòî äóøû íàäàå ñâàáîäó, öåëó - òëî.

Óñ¸ ¢ æûöö³ íàòóðàëüíà: àäç³í ïå, äðóã³ ãóëÿå, òðýö³ êðàäçå, ÷àöâ¸ðòû ¢ñ¸ òîå ñïàêó÷âàå ðàçàì.

ßçýï Ïàëóáÿòêà.

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâàâ³÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê:
ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.
Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.
Àäðàñ ðýäàêöû³:
231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.
Àäðàñ äëÿ ïàø òîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢:
231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Àëåíà Àí³ñ³ì, Þðàñü Áàá³÷, Þëÿ Áàæîê, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ïàâåë Ñöÿöêî, Ëþäâ³êà Òà¢ãåíü, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.

http://nslowa.by/ http://naszaslowa.by/
http://pawet.net/ http://kamunikat.org/
http://tbm-mova.by/ http://belkiosk.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³.
231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ "Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ".
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 14.10.2019 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 2449.
Àá'¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1500 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 2,37 ðóá., 3 ìåñ.- 7,11 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öû: ïà äàìîâåëåíàñö³.